

CHRONOS:

Pustolovščina Zgodovine

ZA
11-12
LET

Kolofon in Opozorila

CHRONOS: Pustolovščina Zgodovine *Od invazij do renesanse*

Avtor: A. Domio & Antigravity (AI Assistant)

Leto: 2025

Različica: 1.0

PRAVNO OBVESTILO IN IZJAVA O ODGOVORNOSTI

Metodologija in Uporaba Umetne Inteligence Ta knjiga je zgodovinsko leposlovno delo, ki ga je uredil in strukturiral avtor, z bistvenim prispevkom sistemov umetne inteligence (Google Gemini) za iskanje podatkov, zgodovinsko sintezo in slogovno obdelavo. Čeprav so bile vse informacije podvržene postopku preverjanja ("fact-checking"), zapletena narava jezikovnih modelov ne izključuje možnosti napak ali netočnosti. Avtor prevzema odgovornost za uredniško strukturo in celotno vizijo.

Narava Dela

Vsebina te knjige je izključno izobraževalne in zabavne narave. Nekateri dialogi, situacije in manjše podrobnosti so bili leposlovno prirejeni za pripovedne in didaktične namene, da bi zgodovino približali mladim bralcem. Elementi "igrifikacije" (Listi značaja, Lore, Statistike) so igrive abstrakcije in jih ne smemo razlagati kot dobesedne zgodovinske podatke.

Licenca

To delo je distribuirano pod licenco Creative Commons: **Priznanje avtorstva - Nekomercialno - Brez predelav 4.0 Mednarodna (CC BY-NC-ND 4.0)**. Gradivo lahko prosto delite, kopirate in redistribuirate v katerem koli mediju ali formatu, pod pogojem, da navedete ustrezno priznanje avtorstva, ga ne uporabljate v komercialne namene in ga ne predelujete.

OPOMBA O METODI: ČASOVNI STROJ

To ni običajna prašna zgodovinska knjiga. Je pripovedni eksperiment. Za pisanje knjige *CHRONOS* sem uporabil “kiborg” pristop: vizija in struktura sta človeški; sposobnost analiziranja stoletij dogodkov in njihovega sintetiziranja na nekaj straneh pa je sintetična.

Uporabil sem agente umetne inteligence, usposobljene za delovanje kot “časovni popotniki” (Time Travelers), z izrecnim ukazom, naj ignorirajo akademski dolgčas in iščejo “žive podatke”: kaj so jedli, kako so se borili, česa so se bali.

Vendar je zgodovina živa snov, ki se nenehno revidira. Na to besedilo ne glejte kot na dokončno sodbo, ampak kot na zemljevid za začetek potovanja.

Berite s kritičnim duhom in se zabavajte.

CHRONOS: Pustolovščina Zgodovine

A. Domio

2025-12-13

Poglavje 1: Dediščina in Propad	8
Uvod: Ponovni Zagon Sistema (System Reboot)	8
List Značaja: Odoaker	9
ZADNJA STRAŽA	9
Fant Cesar	15
Beg v Noč	20
Odinov Kovač	23
Samostan Otok	26
Mesto Duhov	28
ZAKLJUČEK: SHRANJEVANJE V TEKU ...	31
Poglavje 2: Razdeljena Italija	32
Uvod: Strežnik se Zlomi	32
List Značaja: Alboin	33
Invazija	33
Železna Kraljica	36
Življenje v Fari	38
Nevarno Darilo	40
Usodno Povabilo	42
Padec Pavie	43
Zaključek: Konec Igre ali Stopnja Višje?	45

Poglavje 3: Novi Red	47
Uvod: Evropa 1.0	47
List Značaja: Karel Veliki	48
Božična Noč	48
Zadnja Pesem	50
Fevd	52
Palatinska Šola	54
Bratje Noži	56
Grad	59
Zaključek: Sestavljanka se Razbije	60
Poglavje 4: Sporna Moč	62
Uvod: Dva Kapitana, Ena Ladja	62
List Značaja: Gregor VII.	62
Železni Papež	63
Besni Cesar	65
V Snegu	66
Bojevnica Grofica	68
Škof Grof	70
Konkordat	71
Zaključek: Odmor Prvega Polčasa	73
Poglavje 5: Preobrat (Leto Tisoč)	74
List Značaja: Svobodni Kmet	75

Čarobni Plug	75
Krčenje Gozda	76
Mlin	78
Sejem	79
Bankir	81
Mesto, ki Raste	82
Zaključek	84

Poglavje 1: Dediščina in Propad

Uvod: Ponovni Zagon Sistema (System Reboot)

Pozdravljeni, časovni popotniki! Pripnite si pasove (ali bolje, zategnite zaponke na svojem oklepu), ker bomo pravkar pristali v letu, ki je v zgodovinskih knjigah označeno z rdečo, krepko in podčrtano: **476 po Kristusu**.

Vsi vam bodo rekli, da je to “Konec Rimskega cesarstva”. Predstavljajte si filmski prizor: eksplozije, palače, ki se rušijo, ljudje, ki kričijo, žalostni zaključni napisi. Konec igre (Game Over). No, pozor (spoiler): ni šlo čisto tako.

Pomislite na Rimsko cesarstvo kot na ogromen računalnik, super-strežnik, ki je tisoč let poganjal svet. Imel je najboljše ceste (širokopasovna povezava antike), najbolj natančne zakone (izvorna koda) in vojsko, ki je bila najboljši antivirus v obtoku. Toda, kot vsak star računalnik, se je na neki točki začel upočasnjevati. Preveč odprtih programov, preveč virusov (ehm, vpadov), preveč prahu v ventilatorju (korupcija in gospodarska kriza). Leta 476 ni nič eksplodiralo. Preprosto, nekdo je pritisnil tipko “Ponovni zagon” (Restart). Ta nekdo se je imenoval Odoaker, barbarski general, ki je zadnjemu cesarju, fantiču po imenu Romul Avgustul, rekel: “Poslušaj, prijatelj, končajva tukaj. Sistem je zmrznil.”

LIST ZNAČAJA: ODOAKER

Vloga: General plačancev (in Ponovni zaganjalec sistemov)

Moč: 9/10 (Veteran bojevnik)

Inteligenca: 8/10 (Podcenjen politični strateg)

Karizma: 7/10 (Naravni vodja, a nekoliko robot)

Posebna sposobnost: *Pragmatičnost* (Rešuje zapletene težave s preprostimi rešitvami: odstavi cesarje, ne da bi jih ubil)

Šibkost: *Mešana kri* (Ker ni rimski plemič, ne bo nikoli sprejet kot legitimni cesar)

Citat: "Dovolj klepetanja. Dajte mi zemljo."

Torej, dobrodošli v srednjem veku! Ali kot ga jaz rad imenujem: "Varni način" (Safe Mode) zgodovine. V tem poglavju bomo videli, kaj se zgodi, ko osrednja vlada izgine. Srečali bomo **Valerija**, stražarja, ki vidi prihajati "pošasti" in odkrije, da so le družine, ki iščejo dom. Videli bomo **Romula**, najstniškega cesarja, ki z vzdihom olajšanja odloži krono (resno, kdo si želi to odgovornost pri 16 letih?). Zbežali bomo v noč z rimsko družino, ki se boji teme. In šli bomo pogledat, kako ti slavni "barbari" (kar sicer pomeni le "tisti, ki jecljajo", torej tisti, ki ne govorijo latinsko) niso bili le uničevalci, ampak tudi veliki obrtniki.

Pripravite se. Stari svet propada, a pod ruševinami že kali nekaj novega. To ni konec. Je le zelo, zelo zapletena posodobitev. Gremo!

ZADNJA STRAŽA

Severni veter ni le žvižgal med cinami Avrelijanovega zidu; tulil je, kot bi hotel izruvati same kamne. To ni bil junaški zvok bojnih trobent

ali zmagoslavnih pohodov, o katerih je Valerij stokrat slišal pripovedovati starce v gostilnah. Bil je prazen, zapuščen zvok, podoben joku umirajoče živali, zapuščene v jarku.

Valerij se je stisnil v svoj plašč iz grobe volne in se poskušal pomanjšati ob parapetu. Volna ga je pikala v vrat, vlažna in težka od pršenja, ki je padalo že ure, a to je bila edina pregrada med njim in mrazom, ki se mu je zdelo, da mu prodira v kosti. Star je bil štirinajst let, a njegove roke, stisnjene okoli ročaja sulice, so bile že grobe in zaznamovane kot roke moža, ki je desetletja obdeloval zemljo ali koval železo. Les ročaja je bil star, na več mestih odkrušen, potemnjen od potu kdo ve koliko drugih stražarjev pred njim.

“Stoj vzravnano, Valerij,” mu je nekaj ur prej rekel oče, ko mu je popravljajl zaponko pasu, ki mu je bil prevelik. “Rimski vojak se nikoli ne upogne. Tudi če se nebo zruši nanj.”

Valerij je zravnal hrbet, poslušen spominu na očetov glas, in znova zrl v obzorje. Toda obzorje je bilo prazno upanja. Ali bolje rečeno, bilo je polno napačnih stvari.

Pod njim, na prostrani ravnini, ki se je raztezala onkraj Salarijskih vrat, kjer so nekoč korakale legije, bleščeče v zlatu in rdečem, ki jih je Valerij videl le na oluščениh mozaikih Dioklecijanovih term, ni bilo vojske, razporejene za bitko. Ni bilo formacij v obliki želve, ni bilo cesarskih orlov, ki bi se bleščali na soncu, ni bilo generalov na konjih s škrlatnimi plašči. Bila je karavana. Ali morda reka v poplavi, narejena iz mesa, lesa in zarjavelega železa.

Na tisoče ljudi. Moški, ženske, otroci, starci. Vozovi, ki so jih vlekli suhi voli, ki so v sivo nebo mukali svojo utrujenost. Psi, ki so lajali in tekali med blatnimi kolesi. To so bili “barbari”. Odoakerjevi ljudje. Heruli, Skiri, Turkilingi. Imena, ki so zvenela kot pljunki, trdi zvoki, ki so praskali po grlu. Valerij je mežikal in poskušal izostriti to

brezoblično množico skozi dež. Vse življenje so mu duhovniki in učitelji pripovedovali, da so barbari pošasti. Govorili so, da imajo dve glavi, da jedo surovo meso, da imajo kožo pokrito z luskami kot kače in da prihajajo iz pekla, da bi pogoltnili Rim in ga kaznovali za njegove grehe. Valerij je iskal pošasti. Videl je moža s spleteno svetlo brado, ki je popravljaj kolo voza, obtičalo v blatu. Preklinjal je, da, a ni rjovel. Preklinjal je tako, kot je preklinjal pek pod Valerijevo hišo, ko je zažgal kruh. Videl je žensko, ki je sedela na lesenem zaboju, zavita v pisane, a obrabljene šale, in dojila novorojenčka. Otrok je jokal, ona pa ga je zibala in prepevala nežno uspavanko v nerazumljivem jeziku. Videl je otroke, ki so se lovili med vozovi in se smejali, ravnodušni do zgodovine, ki se je za vedno spreminjala.

Zdi se, da so... utrujeni, je pomislil Valerij in misel ga je zadela kot klofuta. Niso bili videti kot osvajalci, žejni krvi. Bili so videti kot begunci. Bili so videti kot ljudje, ki hodijo že predolgo in se želijo le ustaviti, prižgati ogenj in spati. Tako kot mi.

Rim za njegovim hrbtom je zdelo se zadrževal dih. To ni bil *Caput Mundi*, Kraljica sveta iz belega marmorja in zlatih streh, o kateri se je bralo v starih knjigah. Tisto mesto je umrlo, preden se je Valerij rodil, morda še preden se je rodil njegov oče. Ta Rim je bil ranjen velikan, star obubožan plemič, ki nosi razkošna oblačila, a polna moljev. Velike palače na Palatinu so bile prazne lupine, z okni, ki so bila videti kot očesne votline lobanj. Kipi na Forumu niso imeli več nosu, ali rok, ali glave, polomljeni zaradi malomarnosti ali tatov. Zrak ni dišal po kadilu, začimbah in dišavah z Vzhoda, ampak po postanem dimu, kuhanem zelju in sladkobnem ter slabem vonju kanalizacije, ki se je izlivala v Tiberu, rjavo rano, ki je nihče več ni zdravil že desetletja.

Valerij je začutil srh, in ne le zaradi mraza. Prosto roko, tisto, ki ni držala sulice, je vtaknil v usnjeno torbico, obešeno za pasom. Prsti, otrpli, so poiskali stik s hladno kovino. Izvlekel je predmet. Bil je kos

brona, težak, trden. Imel je obliko dveh desnih rok, ki se močno stiskata. *Tessera hospitalis*. Ploščica gostoljubja.

LORE: TESSERA HOSPITALIS

- > **Vrsta:** Ključni predmet (Key Item)
- > **Material:** Bron ali slonovina
- > **Funkcija:** Antični potni list.
- > **Opis:** Dve roki, ki se stiskata. To je bila sveta zaveza med družinami. Kdor jo je imel, je imel pravico do brezplačne hrane in prenočišča pri "pobrateni" družini, kjerkoli v cesarstvu.
- > **Status:** ZASTARELO (Strežnik ni najden).

Dedek mu jo je dal nekaj dni pred smrtjo, ko je kašljal kri v slamnati postelji njihovega bloka. "Obdrži to, Valerij," mu je rekel, glas se mu je spremenil v hripav šepet. "To je starodavno. Pripadalo je mojemu pradedku. S tem si nekoč lahko šel vse do Galije, potrkal na vrata plemenite družine Valerijcev v Lyonu in sprejeli bi te kot sina. Dali bi ti hrano, toplo posteljo, sveže konje. To je bil naš potni list. Naša varnostna mreža. Dokler je bilo to, nisi bil nikoli sam na svetu."

Valerij je vrtel bron med prsti. Dve roki sta se stiskali z močjo, ki se je zdela večna. Obljuba zvestobe in medsebojne pomoči, vlita v kovino. Toda danes ta kos brona ni bil vreden nič. Manj kot kamen. Če bi šel Valerij zdaj v Galijo s to ploščico v roki, ne bi našel vile Valerijcev. Našel bi pepel, kadeče se ruševine ali morda frankovskega poglavarja, ki bi se mu smejal, preden bi mu prerezal vrat, da bi mu vzel škornje. Mreža se je pretrgala. Niti, ki so držale svet skupaj, so se razcefrale in pretrgale ena za drugo. Ni bilo več nobenega "drugje", kamor bi lahko pobegnil. Ni bilo več nikogar, ki bi ga lahko prosil za

gostoljubje. Bilo je, kot bi imel v roki čudovit ključ za vrata, ki so bila požgana pred petdesetimi leti.

Zvok, drugačen od mukanja volov, ga je zmotil. Ritmičen, kovinski zvok. Kopita. Jezdec se je ločil od brezoblične množice karavane tam spodaj in se približal obzidju. Ni dirjal v galopu, ni napadal. Kasal je z mirnostjo, ki je bila skoraj moteča. Valerij je močnejše stisnil sulico, členki so mu postali beli. Srce mu je začelo biti ob rebra kot ptica v kletki. Tukaj je. Sovražnik. Jezdec se je ustavil tik pod vrati, le nekaj metrov od jarka, ki je bil zdaj suh in poln kopriv ter smeti. Valerij se je nagnil komaj toliko, da bi ga bolje videl. Ni imel čelade s perjem ali grebenom. Imel je dolge, temno plave lase, mastne in spete na zatilju. Nosil je oprijete usnjene hlače, ne kratke tunike Rimljanov. Toda oklep... Valerij je razširil oči. Tisto je bila *lorica hamata*, rimska verižna srajca. Stara, na nekaterih mestih zarjavela, z nekaj manjkajočimi obročki, a nezmotljivo rimska. In ob boku je nosil *gladius*, kratek meč legij, čeprav je bil ročaj predelan s kostjo, obdelano v čudnem, barbarskem slogu. Jezdec je dvignil glavo proti obzidju. Njegove oči so bile modre, zelo svetle, skoraj prozorne pod gostimi obrvmi. Ni kričal groženj. Ni zahteval predaje. Ni rekel: "Pripravite se na smrt". Samo pomahal je z roko. Utrujen, skoraj zdolgočasen pozdrav. "Odprite," je zdelo se govoriti tista kretnja. "Prispeli smo. Konec je. Ne zavlačujmo."

Valerij se je obrnil k očetu. Stotnik Marko je stal nedaleč stran, negiben kot kip. Njegova siva brada je bila mokra od dežja, in njegove oči... njegove oči so bile ugasle. Ni bilo jeze bojevnika. Ni bilo strahu plena. Bila je le neskončna vdaja. Marko je pogledal sina, nato je pogledal barbarskega jezdeca, nato je znova pogledal mesto za svojim hrbtom. Nihče na obzidju ni napel loka. Nihče ni pripravil vrelega olja. Nihče ni zatrobental na alarm, da bi zbudil mesto. Čemu bi služilo? Rim je že padel. Padel je, ko so nehali popravljati ceste. Padel

je, ko so kovanci začeli vsebovati več svinca kot srebra. Padel je, ko so ljudje nehali verjeti, da bo jutri bolje kot danes. Oče je prikimal, počasi, težko. "Odprite," je ukazal vojakom, ki so stražili mehanizem. Njegov glas je bil hripav, a trden.

Velika vrata iz lesa, ojačanega z železom, ki niso bila zaprta že mesece, so spustila dolg, oster stok, kot krik bolečine. Zarjaveli tečaji so protestirali, a so popustili. Krila so se počasi odprla in razkrila praznino Salarijskih vrat in, onkraj nje, človeško plimo, ki je čakala. Barbarski jezdec ni slavil. S petami je dregnil konja in šel pod lokom ter vstopil v mesto. Za njim se je karavana začela premikati. Zvok koles na rimskih kamnitih tlakovcih je postal nizko in neprekinjeno grmenje.

Valerij je znova pogledal *tessera hospitalis*, ki jo je stiskal v pesti. Bronasti roki, ki sta se stiskali v večnem prijateljstvu. Simbol sveta, kjer si lahko zaupal, kjer so bila pravila, kjer je bil red. Začutil je nenadno jezo, vročo, ki se mu je dvigala iz želodca. Jezo zaradi vseh laži, ki so mu jih povedali. Zaradi veličine, ki je nikoli ni videl. Zaradi prihodnosti, ki so mu jo ukradli. Stisnil je pest, dokler ga kovina ni zbolela v dlan, dokler ni skoraj začutil, da se mu koža reže. Nato je odprl roko in jo pustil pasti. Bron je zadel kamne na hodniku obzidja, enkrat odskočil s suhim, dokončnim *tlink*, in zletel dol. Valerij ga je gledal, kako pada v jarek, izginja med koprivami, blatom in črepinjami razbitih amfor. Nihče ga ne bo nikoli več našel. In tudi če bi ga našli, čez tisoč let, ne bi razumeli, kaj pomeni. Videli bi le dve roki, ki se stiskata v prazno.

Velikan ni padel z grmenjem. Ni bilo potresa. Samo zaspal je od izčrpanosti, zdrsnil v spanec, ne da bi sploh opazil. Valerij se je naslonil na sulico in čutil težo stoletij na svojih štirinajstletnih ramenih. Novi gospodarji so prispeli. Gledal je vozove, ki so vstopali. Bile so vreče žita. Bili so sodi. Bile so kokoši v kletkah. Upajmo, da

so vsaj oni prinesli kaj za jesti, je pomislil. In prvič tisti dan ga ni bilo strah. Bil je samo lačen.

KAJ SMO SE NAUČILI?

- **476 n. št.:** To ni bila invazija vesoljcev, ampak zamenjava vodstva.
- **Odoaker:** "Barbar", ki je ugasnil cesarstvo (prijazno).
- **Lekcija:** Ko se sistem zruši, navadni ljudje poskušajo le preživeti (in jesti).

Fant Cesar

Tito ni mogel govoriti. Jezik so mu odrezali, ko je bil majhen, za kazen, ker je slišal stvari, ki jih suženj ne bi smel slišati. A če je bil njegov jezik mrtev, so bile njegove oči in ušesa bolj živi kot kdajkoli prej. Tito je videl vse. Tito je slišal vse. In danes, v osrčju Cesarske palače v Raveni, je Tito gledal konec sveta. Ali vsaj tako so govorili duhovniki, ki so tekali gor in dol po hodnikih z obrazi, bledimi kot vosek, in stiskali zlate križe na prsi. "Apokalipsa," so šepetali. "Sodba."

Tito je vedel, da to ni Apokalipsa. Apokalipsa bi morala biti hrupna, polna ognja in žvepla. Ta konec pa je bil tih. Narejen je bil iz prahu, ki je plesal v sončnih žarkih, in muh, ki so leno brenčale v mirnem popoldanskem zraku. Tito je bil skrit v senci velikega stebra iz rdečega porfirja, prepredenega s črnim kot bolno meso. V roki je držal težek srebrn pladenj, tako sijoč, da se je v njem lahko videl. Na njem so bili kandirani datlji, uvoženi iz Afrike, sladki kot med in lepljivi. Nihče jih ni hotel. Danes nihče ni bil lačen. Strah zapre želodec bolj kot katerakoli bolezen.

Prestolna dvorana je bila ogromna, zgrajena tako, da so se ljudje počutili majhne, bogovi pa velike. Stene so bile prekrите z mozaiki, ki so sijali z lastno svetlobo: svetniki z zlatimi svetniškimi siji, cesarji, ki so pod sandali tlačili barbare, angeli s pavjimi krili. Toda spodaj, na tleh iz hladnega marmorja, je bila resničnost drugačna. Na prestolu, tistem masivnem prestolu iz slonovine in zlata, ki je gostil zadnjice mogočnih in okrutnih mož, je sedel fantič. Ime mu je bilo Romul. Star je bil šestnajst let, a jih je kazal dvanajst. Bil je suh, s koščenimi koleni, ki so štrlela iz tunike. Njegove noge so bingljale v prazno, niti dotaknile se niso stopnice iz rdečega žameta ob vznožju sedeža. Nosil je *trabeo*, cesarsko oblačilo iz škrlatne svile, prepleteno z zlatom. Bila je mojstrovina obrti, predmet, ki je bil vreden več, kot bi kmet lahko zaslužil v desetih življenjih. A na njem je bila videti kot prevelik pustni kostum. Rokavi so mu drseli na roke, ovratnik je bil preširok. Bil je videti kot otrok, ki se igra očeta, medtem ko staršev ni doma.

Toda njegov oče se ne bi vrnil. General Orest, mož, ki je tega fantiča posadil na prestol, mož, ki je poveljeval vojskam in izzival usodo, je bil mrtev. Ubit pred nekaj dnevi v Piacenzi. Obglavili so ga njegovi lastni vojaki, ki so zahtevali zemljo in plače. Romul je bil sam. Bolj sam kot sirota z ulice, saj se sirota z ulice vsaj lahko skrije. Cesar se ne more skriti. Je tarča, pobarvana z zlatom.

Pred njim, sredi dvorane, je bil velikan. Odoaker. Ime je dvorjane pripravilo do drgetanja. Kralj Herulov. Vodja plačancev. Barbar. Tito ga je gledal z radovednostjo in se komaj nagnil izza stebra. Pričakoval je pošast. Orka, pokritega z medvedjimi kožami, z ogrlico iz človeških zob in sekiro, umazano s krvjo. Namesto tega je videl vojaka. Odoaker je bil visok, da, veliko višji od Rimljanov, prisotnih v dvorani. Imel je ramena široka kot jarem za vole. A ni bil umazan. Njegovi svetli lasje so bili umiti in speti v urejen čop na zatilju. Njegova brada je bila negovana. Nosil je rimsko vojaško tuniko, čisto, zlikano. Čeznjo je

nosil *paludamentum*, plašč generalov, temno rdeče barve. Njegovi usnjeni škornji so bili zloščeni. Ni kričal. Ni izvlekel meča. Ni grozil, da bo požgal palačo. Stal je s prekrižanimi rokami na hrbtu in gledal fantiča na prestolu. Njegov pogled ni bil poln sovraštva. Ni bilo divjosti plenilca, ki bo pravkar raztrgal gazelo. Bilo je... usmiljenje? Dolgčas? Zdel se je kot strog učitelj, ki gleda učenca, ki ni naredil domače naloge. Ali stric, ki mora nečaku razložiti, da je zabave konec in je treba iti spat.

“Augustul,” je rekel Odoaker. Njegov glas je bil globok, odmeval je v prazni dvorani kot oddaljeno grmenje. Govoril je latinščino z močnim, grlenim, a pravilnim naglasom. Uporabil je pomanjševalnico. *Augustul*. Mali Avgust. Je bila to žalitev? Ali ugotovitev? Romul je vzdrgetal na prestolu. Njegove roke, bele in tanke kot dekliške, so stisnile naslonjala iz slonovine, dokler členki niso postali brezbarvni. “Moj gospod...” je zašepetal fant. Glas se mu je zlomil.

Rimski uradnik, senator z brezhibno togo, a z znojem, ki mu je tekel s plešastega čela, je stopil naprej. V roki je držal zviti pergament. Roke so se mu tako tresle, da je papir šumel. “Akt... akt o odstopu, Veličanstvo,” je jecel senator, ne da bi pogledal Romula ali Odoakerja. Bral je. Bile so težke, starodavne besede, težke kot kamni. *Resignatio. Potestas. Imperium. Auctoritas*. To so bile besede, ki so tisoč let gradile svet. Besede, ki so držale skupaj province od Britanije do Egipta. Zdaj, v tisti tihi dvorani, so se zdele le prazni zvoki. Čarobne formule, ki so izgubile svojo moč. Pomenile so le eno stvar, preprosto in brutalno: “Poberi se. Nisi več nihče.”

Tito je videl Romula prikimati. Osamljena solza mu je spolzela po bledem licu in pustila svetlečo sled. Fant je vstal. Noge so se mu vidno tresle. Spotaknil se je ob rob predolge obleke, a se je ujel. Ponesel je roke k glavi. Tam, med temnimi kodri, je bil Diadem. To ni

bila srednjeveška krona, težka in neokusna. Bil je trak iz belega blaga, najčistejšega, izvezen z orientalskimi biseri in dragimi kamni. Bil je najvišji simbol. Kdor je nosil ta trak, je bil Bog na zemlji. Romul si ga je počasi snel. Njegovi lasje so ostali sploščeni tam, kjer je bil obroč.

LORE: CESARSKI DIADEM

- > **Vrsta:** Legendarni predmet (Legendary Item)
- > **Material:** Belo blago, biseri, dragulji
- > **Buff:** +100 Avtoriteta, -50 Pričakovana življenjska doba
- > **Opis:** Ne kovinska krona, ampak trak iz blaga. Simbol absolutne moči od Konstantinovih časov. Kdor ga nosi, je "Avgust".
- > **Status:** OSTRANJENO IZ INVENTARJA.

Diadem je za sekundo držal v rokah. Gledal ga je, kot se gleda mrtvo žival. Bil je lahek. Bil je le blago in kamni. In vendar je tehtal kot ves svet. Romul je stopil korak naprej in ga ponudil Odoakerju. Barbar ni pokleknil. Ni ga vzel s spoštovanjem. Vzel ga je z dvema prstoma, kot bi bil umazan prtiček ali radoveden predmet, najden na tleh. Za trenutek ga je pogledal, nato se je obrnil k vojaku za seboj. "Daj ga v zaboj," je ukazal Odoaker. "Skupaj z žezlom in plaščem." Vojak je odprl preprost zaboj iz grobega lesa, takšnega, kot se uporablja za prevoz žita ali oblek. Odoaker je pustil, da je diadem padel notri. Ni povzročil hrupa. Pristal je na grobi volni. "Vse bomo poslali v Konstantinopol," je rekel Odoaker, obrnjen k tresočemu se senatorju. "Piši cesarju Zenonu. Povej mu, da se mu zahvaljujemo. Povej mu, da tukaj na Zahodu ne potrebujemo več cesarja. Eden je dovolj za ves svet. Jaz bom vladal Italiji kot njegov predstavnik. Kot kralj."

Kralj. *Rex*. Beseda, ki so jo v Rimu sovražili stoletja, od časov Tarkvinija Ošabnega. Zdaj je bila izrečena v obraz zadnjemu Cezarju in nihče si ni upal pisniti.

Nato se je Odoaker znova obrnil k fantu. Tito je zadržal dih. Zdaj ga bo ubil, je pomislil. Zdaj bo izvlekel meč in končal rod. Tako se končajo zgodbe, kajne? Stari kralj umre, da lahko novi kralj živi. Odoaker je stopil korak naprej. Romul je zaprl oči in čakal na udarec. Namesto tega je začutil težko roko, ki je legla na njegovo ramo. "Odpri oči, fant," je rekel Odoaker. Njegov glas je bil... nežen? Romul je odprl eno oko, nato drugo. Odoaker se je smehljaj. To ni bil krut nasmeh. Bil je skoraj očetovski nasmeh, čeprav malce robot. "Svoboden si," je rekel barbar. "Ne bom te ubil. Zakaj bi te? Saj si samo otrok. In si tudi lep fant." Odoaker se je ozrl naokoli, kot bi iskal odobravanje. "Dodelil sem ti Lukulovo vilo v Kampaniji," je nadaljeval. "Jo poznaš? Je na rtu, blizu Neaplja. Tam je morje. Tam je sonce. Tam se dobro je. Ribe so odlične." Romul je strmel vanj, neverjetno. Usta na pol odprta. "Dal ti bom rento," je dodal Odoaker in v glavi preračunal. "Šest tisoč solidov na leto. To je kup denarja, fant. Lahko boš živel v razkošju. Lahko boš bral, lovil ribe, spal do poznega. Nič več dolgočasnih senatorjev, nič več generalov, ki kričijo nate, nič več strahu, da te bodo pri večerji zastrupili." Odoaker ga je potrepil po rami, tako da je skoraj padel. "Pojdi. Tvoja kočija je pripravljena. Poberi se iz Ravene. Poberi se iz zgodovine. Zunaj je bolje, verjemi mi."

Odoaker se je obrnil na petah in odšel, sledili so mu njegovi častniki. Njegovi težki škornji so doneli po marmorju, ritmičen in zanesljiv zvok. Dvorana se je hitro izpraznila. Senatorji, duhovniki, stražarji, vsi so sledili novi oblasti, kot muhe sledijo vonju sveže hrane. Ostal je le Romul. Stal je sredi ogromne dvorane, majhen in sam v svetlobi, ki je zaradi sončnega zahoda postajala oranžna. Ni bil

več cesar. Bil je samo Romul. Tito je stopil iz sence stebra. Njegovi koraki so bili tihi na sandalih iz vrvi. Približal se je fantu. Romul je vzdrgetal, prestrašen, a je nato videl, da je le nemi suženj. Tito mu je ponudil srebrn pladenj. Datlji so bili še vedno tam, popolni, sijoči. Romul je pogledal datlje. Nato je pogledal Tita. V njegovih očeh ni bilo več groze od prej. Bila je zmedenost, da. A bilo je tudi nekaj drugega. Olajšanje. Ogromno olajšanje, globoko kot morje. Teža sveta mu je bila odvzeta z ramen. Ni mu bilo več treba biti bog. Lahko je bil fant. Romul je iztegnil tresočo roko in vzel datelj. Ponesel ga je k ustom in ugriznil. Zaprl je oči, medtem ko je žvečil. Sladkor mu je napolnil usta. Nasmehnil se je Titu. Pravi nasmeh, sramežljiv, umazan od datlja. Zunaj so zvonovi Ravene začeli zvoniti večernice. Niso zvonili mrliško. Niso zvonili alarma. Zvonili so uro, kot so to počeli včeraj, kot bodo to počeli jutri. Sonce je zahajalo nad Zahodnim rimskim cesarstvom. Nobenega grmenja. Nobene strele. Le zvok fanta, ki je žvečil datelj, in tišina sužnja, ki nikomur ni mogel povedati, da je videl začetek novega sveta. Bil je 4. september leta 476 po Kristusu. In življenje se je, neverjetno, nadaljevalo.

KAJ SMO SE NAUČILI?

- **Romul Avgustul:** Zadnji cesar je bil le prestrašen najstnik.
- **Konec:** Brez eksplozij. Samo paket, poslan v Konstantinopel.
- **Odoaker:** Izumil je "zlato upokojitev" (6.000 solidov na leto!).

Beg v Noč

Noč še nikoli ni bila tako temna. Ali pa je morda strah ugasnil zvezde. Livia je tekla. Njeni lahki sandali so drseli po mokri travi vrta, a se ni ustavila. Ni se mogla ustaviti. Za njo je bila očetova vila, tista velika bela hiša, kjer se je rodila in odraščala, le grozeča senca proti črnemu

nebu. V oknih ni bilo luči. Oče je ukazal ugasniti vse svetilke. “Če nas ne vidijo, bodo morda šli mimo,” je zašepetal z glasom, ki se je tresel kot list v vetru.

Toda Livia je vedela, da ne bodo šli mimo. Vandali so prispeli. Slišali so jih prihajati ure prej. Ne z zvokom trobent, ampak s topim in neprekinjenim hrupom tisočerih vozov, ki so mleli konzularno cesto. In potem vonj. Vonj po dimu, kislem znoju in starem usnju, ki ga je veter prinašal iz doline. Livia je k prsim stiskala edino stvar, ki jo je uspela vzeti: svojo punčko iz cunj, tisto z enim samim očesom iz gumba. Počutila se je neumno, da pri dvanajstih letih beži s punčko, a to je bila edina stvar, ki jo je spominjala na čas, ko je bil svet normalen. Ko je bil največji strah to, da se ni naučila grške slovnice za učitelja.

LORE: PUNČKA IZ CUNJ

> **Vrsta:** Običajni predmet (Common Item)
> **Material:** Grob lan, gumbi iz kosti
> **Vrednost:** 0 zlatnikov (Neprecenljivo za lastnika)
> **Opis:** Preprosta igrača, narejena doma. V svetu, ki gori, postanejo majhni predmeti sidra duševne rešitve.
> **Status:** OPREMLJENO.

“Hitro, Livia! Ne glej nazaj!” Materin glas je bil oster sik v temi. Ženska jo je vlekla za roko s silo, ki je bolela. Prečkali so vrt, teptali zelje in solato. Nihče se ni več menil za pridelek. Dosegli so zadnji obzidni zid, kjer so bila majhna vrata iz gnilega lesa, ki so jih služabniki uporabljali za odmetavanje smeti. Oče se je mučil z zarjavelim zapahom. “Prekletstvo,” je zaklel potihoma. “Prekletstvo njim

in nam.” Zapah je popustil s suhim tleskom, ki je v tišini zvenel kot udarec groma. Stopili so na odprta polja.

Daleč stran, proti Apijski cesti, so se videli bliski. Bile so bakle. Na stotine bakel, ki so se premikale kot ponorele kresnice. In slišali so krike. To niso bili bojni kriki. Bil je smeh. Surov, pijan smeh. In zvok lesa, ki se lomi. Plenili so vilo Valerijevih, njihovih sosedov. Livia je začutila cmok v grlu. Poznala je hčerko Valerijevih, Julijo. Skupaj sta se igrali skrivalnice med kipi peristila. Kje je bila Julija zdaj? Je tudi ona zbežala? Ali je ostala skrita pod posteljo in si zatisnila ušesa?

“Doseči moramo gozd,” je rekel oče in pokazal na črno liso dreves na hribu. “Tja ne bodo prišli s konji.” Začeli so teči čez pravkar požeto žitno polje. Trda strnišča so ranila Livijine gležnje, a ni jokala. Solz ji je zmanjkalo že pred urami. Med tekom se je spotaknila ob nekaj mehkega. Padla je na kolena, z rokami v blatu. Pogledala je, kaj jo je spodneslo. Bila je vreča. Vreča iz jute, polna žita, zapuščena sredi polja. In poleg vreče je bila kokoš. Živa kokoš, z zvezanimi nogami, ki jo je gledala z okroglim in prestrašenim očesom. Nekdo je zbežal pred njimi. Nekdo je poskušal rešiti svoj zaklad – vrečo žita in kokoš – in ga je nato moral zapustiti, da bi tekel hitreje. Livia je pogledala kokoš. Kokoš je pogledala njo. V tistem trenutku je Livia razumela. Niso bili več rimski plemiči. Niso bili več gospodarji sveta. Bili so plen. Kot tista kokoš. Svet se je spremenil v eni noči. Zakoni, senatorji, stražarji ... vse je izginilo. Zdaj je štel le to, kako hitro znaš teči.

“Livia! Vstani!” Oče jo je dvignil. Ponovno so stekli. Livijin dih je bil boleč pisk v pljučih. Vstopili so v gozd. Drevesa so se zaprla nad njimi kot črna odeja. Tukaj je bilo še bolj temno, a vsaj bakel ni bilo videti. Ustavili so se na majhni jasi, hlastajoč za zrakom. Mati se je sesedla na štrlečo korenino in začela jokati, tiho, brez hrupa. Oče je ostal stoje, naslonjen na deblo, v roki pa je držal star kuhinjski nož, ki

ga je vzel, preden so odšli. Zdelo se je smešno. Mož v togi, umazani od blata, ki vihti nož proti vojski barbarov. Toda Livia se ni smejala. Sedla je poleg matere in stisnila svojo punčko. V podrasti je zaslišala hrup. Šelestenje. Oče je planil in usmeril nož proti temi. “Kdo je tam?” Tišina. Nato sta se med grmovjem pojavili dve rumeni očesi. Ni bil vandal. Bila je lisica. Žival jih je za trenutek pogledala in nagnila glavo. Zdelo se je, da je presenečena, da vidi ljudi tam, v svojem kraljestvu, ob tej uri. Nato se je obrnila in izginila v temo, tiha kot duh. Livia je zavidala lisici. Ona je znala živeti v gozdu. Ona ni potrebovala vil, sužnjev, zakonov. Ona je bila svobodna. Oni pa so bili izgubljeni. “Spite,” je rekel oče, čeprav je vedel, da nihče ne bo spal. “Jaz bom stražil.” Livia je položila glavo na kolena. Zaprla je oči in si skušala predstavljati, da so to le sanje. Da se bo jutri zbudila v svoji mehki postelji in ji bo sužnja prinesla mleko in med, sonce pa bo sijalo na kipe iz belega marmorja. A vedela je, da se to ne bo zgodilo. Marmor je bil razbit. Mleko je bilo polito. In noč se je šele začela.

KAJ SMO SE NAUČILI?

- **Panika:** Ko pridejo barbari, ni časa za pakiranje kovčkov.
- **Prioritete:** Bežiš s tistim, kar imaš na sebi (in s punčko).
- **Lekcija:** Plemstvo v gozdu ne koristi ničemur. Tam vladajo lisice.

Odinov Kovač

Ogenj je rjovel kot zmaj, ujet v kamnu. Gunter si je s hrbtno stranjo dlani, črno od saj, obrisal pot s čela. Vročina v kovačevi šotoru je bila neznosna, a si ni upal premakniti. Bila je privilegij, da je bil tam. Sredi šotora je mojster Hrothgar ustvarjal čarovnijo. Hrothgar ni bil velik mož. Imel je upognjena ramena in nogo, ki jo je malo vlekel za seboj, a ko je v roke vzel kladivo, je bil videti kot velikan. “Dobro glej,

fant,” je zagodrnjal Hrothgar, ne da bi odvrnil oči od žareče kovine. “Železo je kot divji konj. Če ga samo tolčeš, se zlomi. Moraš ga ukrotiti.”

Na nakovalu je bil šop železnih palic, zviti skupaj. Videti so bile kot prepletene kače. Rimljani so govorili, da so barbari divjaki. Da znajo le uničevati. Gunter se je v temi nasmehnil. *Ko bi le lahko videli tole.* To, kar je počel Hrothgar, je bilo nekaj, česar ni znal noben rimski kovač. Ni vzel kosa železa in ga sploščil. Ne. Vzel je mehko železo in trdo železo, ju prepletel, tolkel, stokrat prepognil samega vase. “Mehko železo daje prožnost,” je pojasnjeval Hrothgar in besede naglaševal z ritmom kladiva. *Klang. Klang. Klang.* “Tako se meč ne zlomi, ko udari ob ščit.” S kleščami je obrnil kovino. “Trdo železo daje rez,” je nadaljeval. “Tako rezilo ostane ostro kot britev.”

Gunter je opazoval kot hipnotiziran. Pod natančnimi udarci mojstra so se železne “kače” zlivale v eno samo rezilo. A to ni bilo navadno rezilo. Na površini kovine, ko se je ohlajala iz bele v češnjevo rdečo, so se pojavljali vzorci. Valovi, spirale, motivi, ki so se zdeli, kot da tečejo kot voda. To je bilo “damasciranje”. Skrivnost ljudstva s Severa.

LORE: DAMASCIRANA SPATHA

- > **Vrsta:** Redko orožje (Rare Weapon)
- > **Škoda:** 2d8 + Moč
- > **Sposobnost:** *Pattern Welding* (Damasciranje)
- > **Opis:** Napredna tehnika, ki prepleta mehko železo (prožnost) in trdo železo (rez). Vzorci na rezilu niso okraski, so sama struktura jekla.
- > **Status:** IZDELAVA DOKONČANA.

Tak meč ni bil le orožje. Bil je zaklad. Vreden je bil toliko kot dvajset krav. Kralj bi dal polovico svojega zlata, da bi ga imel.

“Zdaj pa najtežji del,” je rekel Hrothgar. S kleščami je vzel še vedno žareče rezilo. Gunter je zadržal dih. Vedel je, kaj se bo zgodilo. Mojster je rezilo potopil v sod, poln olja in živalske maščobe. Tekočina je silovito zacvrčala. Steber gostega in smrdljivega dima se je dvignil proti luknji v strehi šotoru. Ogenj je zavpil. To je bilo kaljenje. Če bi se kovina ohladila prehitro, bi počila. Če prepočasi, bi ostala mehka. Hrothgar je nekaj zamrmral med zobmi. Molitev starim bogovom, morda Waylandu, božanskemu kovaču, ali pa morda Odinu. Ali pa je le štel sekunde. Izvlekel je rezilo. Bilo je črno, kadeče se, grdo. A Hrothgar se je nasmehnil. Brezzobi in zadovoljen nasmeh. “Rodil se je,” je rekel. Vzel je krpo in začel čistiti rezilo. Pod plastjo zažganega olja se je kovina svetila s srebrno svetlobo, preprejeno s tistimi skrivnostnimi temnimi valovi. “Na,” je rekel in ga podal Gunterju. “Občuti težo.”

Gunter ga je vzel z obema rokama, s spoštovanjem. Bil je težak, a popolnoma uravnotežen. Zdel se je kot podaljšek njegove roke. “Ima ta meč ime?” je vprašal Gunter. “Meči si ime prislužijo v bitki,” je odgovoril Hrothgar in se vrnil k ognju. “Ampak ta ... ta je žejen. Čutim to.” Gunter je pogledal rezilo. Vzorci so se zdelo premikati v svetlobi žerjavice. Zunaj šotoru so se slišali glasovi bojevnikov, ki so se vračali z ropa. Nosili so zlato, srebrne čaše, dragocene tkanine, ukradene iz rimskih vil. A Gunter je vedel, da je pravi zaklad tam, v tistem šotoru, smrdečem po dimu. Rimljani so imeli kamnite ceste in tople kopeli. Imeli so zapisane zakone in pesnike. Toda prihodnost, je pomislil Gunter, stiskajoč še vedno topel ročaj, je pripadala tistemu, ki je znal skovati najboljše železo. In železo s Severa je bilo pripravljeno osvojiti svet.

KAJ SMO SE NAUČILI?

- **Tehnologija:** "Barbari" niso bili neumni. Železo so znali obdelovati bolje od Rimljanov.
- **Pattern Welding:** Tehnika, ki je naredila meče neuničljive (in čudovite).
- **Prihodnost:** Ne pripada tistemu, ki ima najlepše ceste, ampak tistemu, ki ima najboljše orožje.

Samostan Otok

Svet zunaj je gorel, a tukaj notri se je zdelo, da se je čas ustavil. Brat Mauro je pomočil gosje pero v čnilnik. Črno črnilo se je zasvetilo v soju sveče. Roka se mu je malo tresla. Zeblo ga je. V samostanu Montecassino je zima zlezla v kosti in ni odšla vse do maja. Toda Mauro se ni mogel ustaviti. Moral je prepisovati. Pred njim je bila na grobem lesenem bralnem pultu stara rimska knjiga. Strani so bile iz porumenelega pergamenta, ob robovih so jih objedli črvi. Vsebovala je zgodbe Tita Livija, slavo starega Rima.

LORE: SCRIPTORIUM

- > **Vrsta:** Posebna zgradba (Special Building)
- > **Proizvodnja:** +10 Znanje na dan
- > **Zahtevani viri:** Črnilo, Pergament, Neskončna potrpežljivost
- > **Opis:** Hladna soba, kjer menihi ročno prepisujejo knjige. To je edini "backup server" človeštva za naslednjih 1000 let.
- > **Status:** *DELUJOČE.*

“Pazi na ‘S’, brat,” je zašepetal glas za njim. Mauro je vzdrgetal in skoraj spustil kapljo črnila na dragoceno stran. Bil je opat Benedikt. Mož, ki je zgradil to zavetišče na vrhu gore. Benedikt ni nosil orožja, le grobo črno tuniko, a v očeh je imel moč, zaradi katere so pogled povsili celo najbolj divji bojovníki.

“Oprostite, oče,” je zamrmral Mauro. “Zebe me in ... strah me je.” Benedikt je položil roko na ramo mladega meniha. “Strah česa?” “Vsega,” je odgovoril Mauro in pokazal na majhno okno, skozi katero se je videla temna dolina. “Tam spodaj so Goti. In Bizantinci. Pobijajo se med seboj. Požigajo mesta. Mi pa smo tukaj in prepisujemo stare zgodbe mrtvih ljudi. Čemu to služi?” Benedikt se je nasmehnil. Z mize je vzel jabolko in ga položil poleg knjige. “Vidiš to jabolko, Mauro? Mi smo ga pridelali, na vrtu. Okopavali smo zemljo, posadili drevo, obrezali veje. *Labora. Delaj.*” Nato je pokazal na knjigo. “In to je seme uma. Če ga mi ne prepíšemo, če ga ne rešimo ... kdo ga bo? Vojaki? Kralji?” Benedikt se je približal oknu. “Svet je kot razburkano morje, Mauro. Valovi uničujejo vse. Mi smo otok. Ali morda ... barka. Kot tista Noetova.” Mauro je pogledal knjigo. Latinske besede so bile videti kot črne mravlje, ki korakajo po beli strani. “Rešujemo svet s prepisovanjem knjig?” je vprašal skeptično. “Rešujemo spomin,” je odgovoril Benedikt. “Nekega dne se bo nevihta končala. Bojovníki bodo utrujeni. In ljudje bodo želeli vedeti, kdo so bili, od kod so prišli. Če mi dobro opravimo svoje delo, bodo odgovore našli tukaj. V tej knjižnici.”

Iz kapele je prišel zvok zvona. *Dlin. Dlin. Dlin.* Bila je ura za nočno molitev. “Ora et Labora,” je rekel Benedikt. “Moli in delaj. To je edini recept, da ne znoriš, ko svet propada.” Mauro je pogledal svojo stran. Pravkar je končal s prepisovanjem stavka: *Verba volant, scripta manent.* Besede letijo, zapisi ostanejo. Nenadoma se je mraz zdel manj oster. Ni bil le premražen prepisovalec na vrhu gore, na

katero je Bog pozabil. Bil je varuh. Varoval je ogenj znanja, medtem ko je zunaj divjala zima zgodovine. Ponovno je vzel pero. Roka se mu ni več tresla. 'S' je bil popoln, eleganten, večen.

KAJ SMO SE NAUČILI?

- **Sveti Benedikt:** Ne le molitve. Izumil je koncept "Dela" kot svete vrednote.
- **Samostani:** Bili so "Noetove barke" kulture. Brez njih bi izgubili vse.
- **Ora et Labora:** Prvo pravilo upravljanja s časom v zgodovini.

Mesto Duhov

Tišina je bila najhujša. Marko je hodil med ruševinami tistega, kar je bila nekoč Oglej, "Drugi Rim". Spominjal se je hrupa. Tržnice, polne glasov, vozov na tlakovcih, smeha v termah, petja duhovnikov v baziliki. Zdaj je bil le veter, ki je žvižgal skozi razparane zidove. Atila je šel skozi tukaj. "Šiba božja". Niso pustili ničesar. Strehe so se zrušile, zgorele. Kipi so bili obglavljeni, kot bi Huni hoteli ubiti tudi kamen. Marko se je ustavil pred tistim, kar je bila hiša njegovega strica, bogatega trgovca z začimbami. Vrat ni bilo več. Strehe ni bilo več. Vstopil je. Mozaična tla, čudovita, z delfini in pisanimi ribami, so bila prekrita s pepelom in ruševinami. Marko se je sklonil in z roko omedel malo prahu. Ribje oko, narejeno iz modre steklene paste, ga je gledalo s tal. Bilo je nepoškodovano. "Imaš srečo, ribica," je zašepetal Marko. "Ti nisi videla ničesar."

LORE: RIMSKI MOZAIK

- > **Vrsta:** Dekorativni element (Decor)
- > **Trajnost:** Večna (skoraj)
- > **Opis:** Tla, narejena iz tisočernih barvnih kamenčkov. Pripovedujejo zgodbe o bogovih in pošastih.
- > **Zanimivost:** Pod pepelom in zemljo bodo ti kamniti "piksli" čakali stoletja, da jih ponovno odkrijejo.
- > **Status:** POŠKODOVANO.

Zvok korakov ga je pognal na noge. Skril se je za kos porušenega zidu. So bili šakali? Ali vojaki, ki so ostali zadaj? Videl je skupino ljudi, ki so vstopili na glavno ulico. Bili so suhi, umazani, oblečeni v cunje. Niso bili bojovníki. Bili so preživeli. Hodili so počasi in se z praznimi očmi ozirali naokoli. Iskali so hrano ali morda le prostor za spanje, ki bi še imel streho. Med njimi je bil starec, ki je vlekel zlomljen voziček. Na njem je bilo nekaj stvari: lonec, odeja, vreča. Ustavili so se pred forumom ali tistim, kar je od njega ostalo. "Konec je," je rekel starec. Njegov glas je odmeval na zapuščenem trgu. "Oglej je mrtev." Ženska je začela jokati. "Kam bomo šli zdaj? Na kopnem ni varnega mesta." Starec je pokazal proti jugu, proti morju. "Tja dol," je rekel. "V laguno. Med trstičje in blato." "Ampak tam ni ničesar!" je protestiral mladenič. "Samo komarji in slana voda." "Ravno zato," je odgovoril starec. "Nič cest, nič palač, nič zlata. Huni ne bodo prišli tja. Njihovi konji bi se pogreznili v blato."

Marko je poslušal. Laguna. Tisti peščeni otočki, kamor so hodili ribarit. Bilo je grozno mesto za življenje. Vlažno, nezdravo. A bilo je varno. Stopil je iz svojega skrivališča. Skupina se je prestrašila, a ko so videli, da je le deček, so se sprostili. "Greš z nami?" je vprašal starec. Marko je še zadnjič pogledal mozaik z ribo. Oglej je bil velik.

Bil je bogat. A bil je preveč viden. Preveč lep. V tem novem svetu je bilo biti lep nevarno. Moral si postati neviden. “Da,” je rekel Marko. “Grem.” Pridružil se je skupini. Odpravili so se proti laguni in za seboj pustili kadeče se ruševine. Še niso vedeli, a šli so ustanovit nekaj še večjega. Na tistih blatnih otokih bodo nekega dne nastale Benetke. A za zdaj so bili le begunci, ki so poskušali ne umreti.

KAJ SMO SE NAUČILI?

- **Atila:** Izbrisal je Oglej z zemljevida (dobesedno).
- **Strategija:** Če mesta ne moreš ubraniti, ga prestavi tja, kamor konji ne morejo.
- **Benetke:** Rodile so se iz strahu, ne iz razkošja. Velika “Panic Room” sredi morja.

ZAKLJUČEK: SHRANJEVANJE V TEKU ...

Uf. Kakšno potovanje, kajne? Videli smo cesarstvo, ki se je zrušilo kot hišica iz kart. Videli smo odpuščene cesarje, požgane vile in menihe, ki na mrazu prepisujejo knjige, da bi rešili spomin sveta. Vse skupaj je videti kot katastrofa, kajne? No, v nekem smislu je. Rimski “operacijski sistem” se je sesul. Modri zaslon smrti (Blue Screen of Death). A dobro pogledajte koščke, ki so ostali na tleh. Tu je rimsko pravo (ki ga bodo barbari kmalu začeli kopirati). Tu je Cerkev (ki je ostala stati, ko je vse ostalo padalo). Tu je latinski jezik (ki se spreminja v narečja, ki jih govorimo danes). In tu so ti prišleki, “barbari”. Imajo energijo, lačni so učenja in znajo narediti neverjetne meče.

Velikan je na tleh, da. A kosi so še vedno tam. Zdaj je vprašanje: kdo bo dovolj spreten, da jih sestavi nazaj? Pozor (spoiler): mnogi bodo poskusili. Nekateri bodo naredili le škodo. Drugi ... no, drugi bodo prišli zelo blizu. V naslednji stopnji bomo videli, kaj se zgodi, ko se ti “barbari” odločijo ustaviti in si ustvariti dom v Italiji. Pripravite se na srečanje z ljudmi z dolgimi bradami, ženskami, ki gradijo katedrale, in kraljem, ki piše zakone ... za plačilo. Dobrodošli v Italiji Langobardov. Shranjevanje končano. Gremo naprej!

Poglavje 2: Razdeljena Italija

Uvod: Strežnik se Zlomi

Dobrodošli nazaj, časovni popotniki! Če ste mislili, da je bil ponovni zagon sistema leta 476 travmatičen, počakajte, da vidite, kaj se zgodi zdaj. Predstavljajte si, da imate čudovito pico margerito (združeno Italijo). Zdaj pa si predstavljajte, da pride nekdo in jo prereže na pol z zarjavelimi škarjami. Ena polovica ostane starim lastnikom (Bizantincem), drugo pa vzamejo novinci. Dobrodošli v dobi **Langobardov**.

Smo v letu **568 n. št.** (da, minilo je skoraj sto let od Odoakerja, čas leti, ko se zabavaš... ali stradaš). Z Alp se spušča ljudstvo, ki ne išče le prenočišča. Išče dom. In namerava ostati kar nekaj časa. Niso turisti. So bojovníki z dolgimi bradami (od tod ime *Langobardi*, "Dolgolobci", čeprav nekateri pravijo, da so bile dolge sulice... no, podrobnosti).

LIST ZNAČAJA: ALBOIN

Vloga: Kralj Langobardov (in neuspešen brivec)

Moč: 9/10 (Profesionalni drobilec lobanj)

Inteligenca: 7/10 (Zvit, a izgubi glavo zaradi vina)

Karizma: 8/10 (Njegovi možje bi mu sledili v pekel)

Posebna sposobnost: *Vodja Fare* (Takoj prikliče vojsko družinskih klanov)

Šibkost: *Morbiden kelihi* (Ima grdo navado piti iz lobanj sovražnikov... pozor: ne bo se dobro končalo)

V tem poglavju bomo videli, kako Italija postane sestavljanka. Videli bomo **Alboina**, ki vstopi v Furlanijo in reče “Moje!”. Srečali bomo **Teodelindo**, kraljico vplivnico, ki je spreobrnila celo ljudstvo z diplomacijo (in zlatim glavnikom). Odkrili bomo, kako se je živelo v **Fari** (ne, to ni svetilnik, to je vojaški klan). Prebrali bomo **Rotarijev edikt**, trenutek, ko so barbari rekli: “Ok, mogoče je pisanje zakonov boljše kot neskončna krvna maščevanja”. In končno bomo videli, kako se bo vse to končalo, ko se bo drug velikan, Karel Veliki, odločil znova spremeniti igro.

Pripravite svoje kelihe (morda steklene, ne iz kosti, hvala). Odhajamo!

Invazija

Mraz ni bil takšen kot v stepah Panonije. Tam ti je veter rezal obraz kot ledeno rezilo, suh in besen. Tukaj, v Julijskih Alpah, je bil mraz vlažen, težak. Lezel je pod volčji kožuh, se lepil na verižno srajco, obtežil kosti. Gisulf se je stisnil v plašč. Njegov konj je v sivi jutranji

zrak pihal oblake bele pare. Pod njimi se je dolina odpirala kot zelena rana med skalami. “Je to tisto?” je vprašal hripav glas poleg njega. Gisulf se ni obrnil. Vedel je, kdo je. Alboin, kralj. Mož, ki je vodil sto petdeset tisoč ljudi – moških, žensk, otrok, sužnjev, živine – čez pol Evrope. “Da, moj kralj,” je odgovoril Gisulf. “Tisto je Italija.”

 SAVING GAME DATA...

Spust je bil počasen, reka ljudi, ki je tekla z gorskih prelazov. Hrup je bil oglušujoč: škripanje koles vozov, kričanje goničev, jok otrok, žvenket orožja. Gisulf je gledal obraze svojih ljudi. Bili so utrujeni, umazani, lačni. A v njihovih očeh je bila nova luč. Ne obup bega, ampak lakota po osvajanju. Leta so bili plačanci, ki so jih Bizantinci plačevali za bojevanje v drugih vojnah. Videli so bogastvo Italije, vile z ogrevanimi tlemi, sladko vino, oljčno olje. In zdaj so se vrnili, da si to vzamejo. Ne kot gosti. Kot gospodarji.

Ko so prispeli v Čedad, prvo utrjeno mesto, niso naleteli na odpor. Obzidje je bilo staro, bizantinske posadke so pobegnile ali pa jih je bilo premalo za boj. Alboin je vstopil na glavni trg na konju. Njegova koničasta čelada se je blede svetila pod soncem, ki je končno prebilo oblake. Sestopil je s konja in zapičil svojo sulico v blatna tla. “Gisulf,” je poklical. Nečak se je približal. “To mesto so vrata,” je rekel kralj, glas je odmeval v tišini trga. “Ti boš varuh vrat. Puščam te tukaj z najboljšimi *farami*.” Gisulf je začutil težo teh besed. Vojvoda. Prvi vojvoda Furlanije. “In ti, moj kralj?” Alboin se je nasmehnil, nasmeh, ki ni obetal nič dobrega za tiste na jugu. “Jaz grem po ostalo.”

LORE: SCRAMASAX

- > **Vrsta:** Stransko orožje (Sidearm)
- > **Material:** Surovo železo
- > **Škoda:** Visoka (na kratki razdalji)
- > **Opis:** Velik nož z enim rezilom, težak in brutalen. Ne služi za elegantno sabljanje, služi za dokončanje dela. Vsak svoboden langobardski moški ga nosi za pasom. Je simbol njihove svobode (sužnji ne smejo nositi orožja).
- > **Status:** OPREMLJENO.

Istega večera je Gisulf hodil po obzidju Čedadu. Gledal je proti zahodu, kjer je prah, ki ga je dvignila Alboinova vojska, že izginjal na obzorju. Dotaknil se je boka, kjer je visel njegov *scramasax*. Italija je bila zdaj razdeljena. Oni so imeli sever, gore, doline. Bizantinci so imeli morje, obalna mesta, Raveno. To bo dolga vojna. Vojna obleganj, izdajstev, strupov. A za nocoj so imeli dom. Gisulf je vdihnil večerni zrak. Dišalo je po divjem timijanu in prihajajočem dežju. “Dobrodošli v Italiji,” je zašepetal v veter.

KAJ SMO SE NAUČILI?

- **568 n. št.:** Langobardi vstopijo v Italijo iz Furlanije.
- **Alboin:** Ne želi le pleniti, želi se naseliti.
- **Vojvodine:** Italija je razdeljena na “Vojvodine” (avtonomne vojaške regije). Prva je Furlanija.
- **Delitev:** Italija prvič po rimskih časih izgubi svojo politično enotnost (in je ne bo dobila nazaj 1300 let!).

Železna Kraljica

Monza ni bila Rim in ni bila niti Ravenna. Toda za Teodelindo je bila središče sveta. Kraljica je hodila po križnem hodniku nove bazilike, ki jo je dala zgraditi. Zvok njenih lahkih korakov je odmeval na kamnitih ploščah. Okoli nje je zrak dišal po kadilu in svežem apnu. Zidarji so še vedno dokončevali zvonik, a cerkev je bila že polna vernikov. Niso bili le Langobardi. Bili so tudi Rimljani. Teodelinda se je nasmehnila. To je bila njena mojstrovina. Ne bitka, dobljena z mečem, ampak bitka, dobljena z nasmehom in molitvijo. “Moja kraljica,” je rekel glas. Bil je Gregor, papežev odposlanec. Majhen, plešast mož z očmi, ki so bile videti, kot da so prebrale preveč knjig in videle premalo sončne svetlobe. “Sveti oče vam pošilja svoj blagoslov,” je rekel Gregor in se priklonil. “In to darilo.” Ponudil je majhno skrinjico iz intarziranega lesa. Teodelinda jo je odprla. Notri je bil zlat glavnik, okrašen z dragimi kamni. “Čudovit je,” je rekla. “Povejte papežu Gregorju, da Langobardi niso več volkovi, ki se jih boji. Volkovi so se naučili moliti.”

SAVING GAME DATA...

Gregor jo je sumničavo pogledal. “Vaši vojvode so še vedno arijanci ali pogani. Požigajo cerkve. Ubijajo duhovnike.” “Moji vojvode so moški,” je odgovorila Teodelinda, glas trd kot jeklo. “In kot vsi moški sledijo tistemu, ki je močnejši. Moj mož, kralj Agilulf, me posluša. In če kralj posluša Cerkev, bodo vojvode poslušali kralja.” Obrnila se je proti oltarju. Tam, v stekleni vitrini, se je svetil predmet. Ni bil velik. Ni bil mogočen. Bil je preprost zlat obroč, okrašen z emajlom in dragulji. Toda v notranjosti, so pravili, je bil žebelj s Kristusovega križa, kovan, dokler ni postal tanka pločevina. Železna

krona. “Tista krona,” je rekla Teodelinda in pokazala nanjo, “bo združila to deželo. Ne bo več krona Langobardov ali krona Rimljanov. To bo krona Italije.” Gregor je pogledal krono, nato je pogledal kraljico. Prvič je sumničavost v njegovih očeh prepustila mesto spoštovanju. “Naj vam Bog pomaga, hči moja,” je zašepetal. “Ker boste potrebovali več kot žebelj, da obdržite to kraljestvo skupaj.”

LORE: ŽELEZNA KRONA

- > **Vrsta:** Legendarni predmet (Legendary Item)
- > **Material:** Zlato, dragulji in... železen žebelj.
- > **Bonus:** +50 Legitimnost, +100 Božanska karizma.
- > **Opis:** Praviijo, da je notranji obroč narejen iz enega od žebeljev Pravega križa. Stoletja so jo želeli nositi vsi kralji Italije (vključno s Karlom Velikim in Napoleonom).
- > **Zanimivost:** Je premajhna za normalno glavo. Morda je bila votivna krona (za obešanje) ali pa so imeli kralji majhne glave?

Teodelinda je ostala sama v križnem hodniku. Dotaknila se je zlatega glavnika, nato se je dotaknila trebuha. Dedič. Če bi kralju dala katoliškega sina, bi bila prihodnost drugačna. Zunaj, na dvorišču, je slišala grob smeh langobardskih stražarjev, ki so igrali kocke. Govorili so jezik, ki je bil že mešanica germanskega in latinskega. Spreminjali so se. Niso bili več osvajalci. Postajali so Italijani. In ona, hči bavarskega vojvode, je bila njihova mati.

KAJ SMO SE NAUČILI?

- **Teodelinda:** Kraljica, ki je razumela, da se moraš za vladanje Italiji spoprijateljiti z Rimljani (in papežem).
- **Spreobrnitev:** Langobardi začnejo postajati katoliki. To jih zbliža z lokalnim prebivalstvom.
- **Monza:** Postane poletna prestolnica in pomembno versko središče.
- **Integracija:** Langobardi in Rimljani se počasi začnejo mešati.

Življenje v Fari

Vas Fara Gera d'Adda ni bila niti malo podobna rimskim mestom iz kamna in marmorja. Narejena je bila iz lesa, blata in slame. Hiše so bile dolge koče s poševnimi strehami, ki so se skoraj dotikale tal. Alahis je čistil svoj ščit, ko je zaslišal krike. "Tat! Ukradel si mojega prašiča!" Alahis je vzdihnil. Bil je stari Grimoald, ki je kričal na mladega Pertarita. Spet. Alahis je vstal. Bil je *skuldah*, lokalni sodnik, in njegova naloga je bila rešiti te prepire, preden bi kdo potegnil nož. Stopil je na prašen trg sredi vasi. Gosi so gagale, prestrašene od kričanja. "Kaj se dogaja tukaj?" je zagrmel Alahis. "Vzel je mojega najboljšega merjasca!" je pljunil Grimoald in pokazal na Pertaritovo ogrado. "Vstopil je na mojo njivo in pojedel mojo repo!" je ugovarjal mladenič. "Vzel sem ga kot odškodnino." Okoli njih so se zbirali drugi možje iz *fare*. Vsi so bili bojovníki, vsi svobodni. Vsak je imel v roki sulico. "Tišina!" je ukazal Alahis. Pogledal je oba moška. V starih časih, preden so prišli v Italijo, bi se ta zgodba končala s krvjo. Krvno maščevanje, ki bi vpletlo družine za več generacij. Toda zdaj so se stvari spreminjale. "Zakon je jasen," je rekel Alahis. "Če žival povzroči škodo, lastnik plača škodo. A živali ne smeš ukrasti."

Alahis se je popraskal po bradi. “Pertarit, vrni prašiča. Grimoald, Pertaritu boš plačal tri *solide* zlata za uničeno repo.” Zaslišalo se je mrmranje. Trije solidi so bili veliko. “In če ne plačam?” je izzival Grimoald. Alahis se je dotaknil ročaja svojega meča. “Potem bomo sklicali *Gairethinx*, zbor sulic. In če zbor odloči, da imaš narobe in ne plačaš, boš postal *faida*. Kdorkoli te bo lahko ubil, ne da bi plačal krvnino.” Beseda *faida* je padla težko kot skala. Biti zunaj zaščite zakona je pomenilo biti mrtev. Grimoald je povetil pogled. “Plačal bom,” je zamrmral. Možje okoli so udarili s sulicami ob ščite. *Thinx*. To je bil zvok dogovora. Zvok zakona. Alahis je sedel nazaj pred svojo koč. Niso bili več divjaki, ki so se klali za prašiča. Bili so ljudstvo s pravili. Trdimi, dragimi pravili, a pravili.

LORE: KRVNINA (WERGILD)

- > **Vrsta:** Igralna mehanika (Game Mechanic)
- > **Funkcija:** Cena krvi.
- > **Opis:** Namesto “oko za oko” Langobardi uporabljajo denarnico. Vsaka oseba ima vrednost v denarju. Si nekomu odsekal roko? Plačaš 20 solidov. Si ubil plemiča? Plačaš 900 solidov. Si ubil sužnja? Plačaš malo.
- > **Cilj:** Izogniti se krvnemu maščevanju (*faida*), ki uničuje družbo.

Alahis je gledal sonce, ki je zahajalo za slamnatimi strehami. *Fara* je bila njihova razširjena družina. Skupaj so se selili, skupaj so se borili, skupaj so živeli. Toda zdaj, ko so se ustavili, zdaj, ko so imeli zemljo in meje, je *fara* postajala nekaj drugega. Postajala je vas. In vas potrebuje mir, ne le vojne.

KAJ SMO SE NAUČILI?

- **Fara:** Osnovna enota langobardske družbe. Družinski in vojaški klan, ki se seli in naseljuje skupaj.
- **Pravica:** Temelji na denarni odškodnini (*krvnina*), da bi se izognili zasebnemu maščevanju (*faida*).
- **Zbor:** Pomembne odločitve sprejemajo svobodni bojovníki, ki udarjajo s sulicami ob ščite (*Gairethinx*).

Nearno Darilo

Liutprand je bil največji med langobardskimi kralji. Njegovi lasje so bili že sivi, a njegov hrbet je bil raven kot sulica. Bil je na konju na cesti Via Cassia, le nekaj kilometrov od Rima. Pred njim je v prahu klečal papež Gregor II. To ni bil običajen prizor. Kralji se ne ustavljajo zaradi duhovnikov. Kralji osvajajo. Toda Liutprand je bil drugačen. Bil je katolik. In bolj se je bal Boga kot Bizantincev. “Vstanite, sveti oče,” je rekel kralj. Papež je vstal, a njegove oči so bile uprte v bojovníkove. “Rim je Petrovo mesto. Ne morete ga vzeti.” Liutprand je v daljavi gledal obzidje Večnega mesta. Lahko bi ga vzel. Njegova vojska je bila močna. Bizantinci so bili šibki. Še tisti dan bi lahko združil Italijo. Toda nato je pogledal zlati križ na papeževih prsih. Sestopil je s konja. Odpel si je škrlatni plašč, meč, krono. Položil jih je pred papeževe noge. “Ne vam,” je rekel Liutprand, glas se mu je rahlo tresel. “Podarjam jih blaženemu Petru.”

SAVING GAME DATA...

Nato je pokazal proti gradu, ki se je videl na bližnjem griču. “In podarjam vam Sutri. In zemlje okoli njega. Vaše so. Cerkevne.”

Langobardski vojvode so mrmrali. Podarja zemljo, osvojeno s krvjo? Duhovniku? Toda Liutprand je vedel, kaj dela. Ali pa tudi ne. Morda je mislil le na rešitev svoje duše. Ni vedel, da s to gesto, s to majhno donacijo nepomembnega gradu, ustvarja pošast. Ustvarjal je Papeško državo. Papež ni bil več le škof. Zdaj je bil kralj. Imel je zemljo. Imel je vojake. In papež z mečem je veliko bolj nevaren kot papež z evangelijem.

LORE: DONACIJA SUTRIJA

- > **Vrsta:** Ključni dogodek (Key Event)
- > **Leto:** 728 n. št.
- > **Predmet:** Grad Sutri (in nekaj polj solate).
- > **Učinek:** *Geneza posvetne oblasti.* Papež uradno postane voditelj države.
- > **Dolgoročna posledica:** Papež bo želel vedno več zemlje. In da bi jo branil, bo poklical tuje vojske (pozor: prihajajo Franki).

Liutprand je znova sedel na konja. Počutil se je lahkega, kot bi si s sebe snel breme. Ni zavzel Rima. A kupil si je mir z Bogom. Vrnil se je proti severu, proti Pavii. Za njim se je papež smehljajal. Pravkar je zmagal v vojni, ne da bi izvlekel en sam meč.

KAJ SMO SE NAUČILI?

- **Liutprand:** Kralj, ki je skoraj združil Italijo, a se je ustavil iz spoštovanja do papeža.
- **Sutri:** Majhen grad, ki spremeni zgodovino. Je začetek Papeške države (Papež-Kralj).
- **Posvetna oblast:** Cerkev se začne ukvarjati s politiko, davki in vojnami, ne le z dušami.

Usodno Povabilo

Sneg v Alpah je bil visok en meter. Veter je tulil kot prekleta duša. Toda starec na oslu se ni ustavil. Bil je papež Štefan II. In delal je nekaj, česar ni storil še noben papež: šel je po pomoč k tujemu kralju. Ne k Bizantincem. Oni so bili preveč daleč in prešibki. Šel je k Frankom. Ko je prispel v tabor kralja Pipina (imenovanega “Mali”, ker je bil nizek, a gorje tistemu, ki bi mu to rekel v obraz), je papež naredil sceno. Vrgel se je na tla, v sneg, oblečen v žakljevinasto obleko, in si posul glavo s pepelom. “Reši nas, Pipin!” je zavpil. “Langobardi nas hočejo požreti! Aistulf nam je vzel Raveno in zdaj hoče Rim!” Pipin je gledal tega jokajočega starca. Nato je pogledal svoje bojvnike. Bili so veliki, svetlolasi in dolgčas jim je bilo. “Vstanite, sveti oče,” je rekel Pipin. “Nihče se ne bo dotaknil Rima.”

SAVING GAME DATA...

Tistega večera so v kraljevem šotoru sklenili pakt. Papež bo Pipina mazilil s svetim oljem in ga razglasil za “Patricija Rimljanov” (ter s tem legitimiral dejstvo, da je uzurpiral prestol prejšnjemu merovinškemu kralju). V zameno bo Pipin odšel v Italijo, brcnil Langobarde v zadnjo plat in papežu podaril vsa osvojena ozemlja. “Vsa?” je vprašal Pipin in gledal zemljevid. “Vsa tista, ki so bila bizantinska,” je odgovoril papež z nedolžnim nasmehom. “Raveno, Pentapolis, Emilijo...” Pipin je prikimal. Zanj je bila Italija le kraj za plenjenje in zaslužek nebes. Ni ga zanimalo vladanje. “Zmenjeno,” je rekel kralj Frankov. Zunaj šotora je veter spremenil smer. Ni več pihal s severa. Pihal je proti jugu. Proti Italiji. Langobardi tega še niso vedeli, a njihov čas je potekel. Naredili so usodno napako: prestrašili

so papeža. In papež je pravkar poklical velikega in zlobnega starejšega brata.

LORE: SVETO MAZILJENJE

- > **Vrsta:** Čarobna okrepitev (Magic Buff)
- > **Učinek:** +100 Kraljeva avtoriteta.
- > **Opis:** Papež zlije sveto olje na kraljevo glavo.
- > **Pomen:** Prej so bili kralji kralji, ker so bili močni. Zdaj so kralji "po milosti Božji". Kdor gre proti kralju, gre proti Bogu. To je ogromna politična nadgradnja za Pipina (ki je bil le dvorni majordom).

Štefan II. je gledal plamene v žerjavici. Je izdal Bizantince? Da. Je obsodil Italijo na novo invazijo? Da. Toda rešil je Cerkev. In zanj je bilo to edino, kar je štel.

KAJ SMO SE NAUČILI?

- **Zavezništvo:** Papež in Franki sklenejo železen pakt. Papež da legitimnost (krono), Franki dajo zaščito (vojsko).
- **Pipin Mali:** Oče Karla Velikega. Pride v Italijo, premaga Langobarde in podari ozemlja papežu.
- **Konec ravnovesja:** Langobardi so obkoljeni. Na severu Franki, v sredini papež. To je začetek konca.

Padec Pavie

Pavia je bila oblegana že deset mesecev. Znotraj obzidja so ljudje jedli podgane. Zunaj so Franki jedli pečenko in pili pivo. Kralj Desiderij je gledal z obzidja. Njegovi lasje so v enem samem letu postali beli. Poleg njega ni bilo njegovega sina Adelhija. Adelhi je pobegnil v

Verono in nato v Konstantinopol, da bi iskal pomoč. Pomoč, ki ne bo nikoli prišla. Desiderij je bil sam. "Moj kralj," je rekel stražar, suh kot okostnjak. "Nimamo več puštic." Desiderij je prikimal. Niso potrebovali puštic. Potrebovali so čudež. Tam spodaj, v sovražnem taboru, je videl ogromen šotor, na vrhu katerega je bil zlat orel. Tam je bil on. Karel. Pipinov sin. Imenovali so ga Veliki (Magno). In bil je res velik. Velikan, visok skoraj dva metra, z očmi, ki so te prebadale, in glasom, ki je tresel šipe. Karlu se ni mudilo. Vedel je, da bo Pavia padla kot zrelo jabolko.

 SAVING GAME DATA...

Mestna vrata so se odprla. Ne z grmenjem, ampak z žalostnim škripanjem. Desiderij je prišel ven peš. Brez orožja. Brez krone. Hodil je skozi tabor Frankov. Sovražni vojaki so ga gledali v tišini. Niso se smejali. Bilo je spoštovanje do tega starega kralja, ki se je tako dolgo upiral. Ko je prišel pred Karla, je Desiderij pokleknil. "Vzemi kraljestvo," je rekel, glas se mu je lomil. "A prizanesi mojemu ljudstvu." Karel ga je pogledal zviška. Ni se nasmehnil. "Kraljestvo je že moje," je odgovoril Frank. "Po pravici vojne in po božji volji." Dal je znak. Dva stražarja sta prijela Desiderija. Nista ga ubila. Odpeljala ga bosta v samostan v Franciji, da bo molil do konca svojih dni. Zlat zapor, a še vedno zapor. Karel je vstopil v Pavio. Šel je naravnost v cerkev svetega Mihaela. Tam, na oltarju, je bila Železna krona. Vzel jo je v svoje ogromne roke. Zdelo se je kot igrača. Dal si jo je na glavo. Bila mu je tesna, a ni bilo pomembno. "Kralj Frankov in Langobardov," je zagrmel. V tistem trenutku je kraljestvo, ki ga je Alboin ustanovil dvesto let prej, prenehalo obstajati. Ni bilo več Langobardov. Bili so le Karlovi podložniki. Evropa je bila tik pred tem, da spremeni ime. Postala bo Imperij.

LORE: ADELHIJEV MEČ

- > **Vrsta:** Tragični predmet (Tragic Item)
- > **Lastnik:** Adelhi, Desiderijev sin.
- > **Status:** IZGUBLJENO.
- > **Opis:** Adelhi je romantični junak te zgodbe. Pogumen, nesrečen, izdan. Njegov meč predstavlja nemogoč odpor. Manzoni bo o njem napisal slavno tragedijo (pozor: slabo se konča).
- > **Učinek:** Navdihuje pesnike in domoljube 19. stoletja.

Medtem ko je Karel slavil, je langobardski menih pisal zadnjo vrstico v kroniko svojega ljudstva. "In tako se konča rod levov," je napisal. "Zdaj se začenja čas orlov." Zaprl je knjigo. Zunaj so zvonovi zvonili v čast novemu kralju. Toda za meniha so zvonili mrličem.

KAJ SMO SE NAUČILI?

- **774 n. št.:** Karel Veliki osvoji Pavio. Konec Langobardskega kraljestva.
- **Desiderij:** Zadnji kralj, konča svoje dni v samostanu.
- **Karel Veliki:** Postane "Kralj Frankov in Langobardov". Združi srednjo Evropo in Italijo.
- **Adelhi:** Nesrečni princ, ki pobegne v Bizanc (in postane literarna ikona).

Zaključek: Konec Igre ali Stopnja Višje?

In tako, prijatelji moji, se konča igra Langobardov. Dve stoletji so igrali dobro. Začeli so kot barbari, ki so spali v šotorih, in končali kot graditelji cerkva, zakonodajalci in umetniški mecen. Italiji so dali veliko stvari: 1. **Imena:** Če vam je ime Guido, Aldo, Roberto ali živite

v Lombardiji, se jim zahvalite. 2. **Hrana:** Velikonočna golobica (colomba)? Njihov izum (bolj ali manj). 3. **Zakoni:** Koncept “kdor razbije, plača” (krvnina) namesto “kdor razbije, umre” (krvno maščevanje) je lep korak naprej.

Toda na koncu so izgubili, ker niso razumeli temeljnega pravila igre: **nikoli se ne postavi po robu Vodji igre (Papežu)**. Desiderij je mislil, da lahko s papežem ravna kot s katerimkoli drugim vojvodo. Usodna napaka. Papež je uporabil svojo “posebno karto”: klic domov. Poklical je Franke in Franki so vse resetirali.

Zdaj Italija ni več razdeljena med Bizantince in Langobarde. Zdaj je v mestu nov gospodar. Mož, ki se ne zadovolji s tem, da je kralj. On želi biti Cesar. V naslednjem poglavju bomo videli, kaj se zgodi, ko združiš najmočnejši meč Evrope in najmočnejši križ sveta. Pozor (spoiler): rodi se Sveto rimsko cesarstvo. In stvari se *res* zapletejo.

Shranite igro tukaj. Se vidimo v **Poglavju 3: Novi Red**.

Poglavje 3: Novi Red

Uvod: Evropa 1.0

Veste, kako je, ko je vaš računalnik poln virusov, počasen in neurejen, in se odločite, da boste vse formatirali in namestili popolnoma nov operacijski sistem? No, **Karel Veliki** je z Evropo naredil natanko to. Po stoletjih kaosa, invazij in kraljestev, ki so trajala toliko kot mačka na avtocesti, pride on. Mož, tako velik (dobesedno) in tako ambiciozen, da reče: “Dovolj. Zdaj poveljuje jaz in poveljuje povsod.”

Smo v letu **800 n. št.** Karel ne želi biti le kralj. Želi biti cesar. Želi poustvariti Rim, a v različici “Remastered”. Bolj krščanski, bolj germanski, bolj... svetlolasi. Rodi se **Sveto rimsko cesarstvo**. A kako vladati ogromnemu imperiju brez interneta, brez telefonov in s cestami, polnimi lukenj? Preprosto: z izumom **fevdalizma**. Predstavljajte si ga kot ogromno piramidno shemo (vendar zakonito). Cesar da zemljo vazalom, vazali jo dajo valvazorjem, na dnu pa so kmetje, ki delajo in upajo, da ne bodo umrli od lakote.

LIST ZNAČAJA: KAREL VELIKI

Vloga: Oče Evrope (in CEO Svetega rimskega cesarstva)

Moč: 10/10 (Vihti meč *Joyeuse*)

Inteligenca: 9/10 (Govori latinsko, grško in frankovsko, a ne zna dobro pisati)

Karizma: 10/10 (Ko vstopi v sobo, vsi utihnejo)

Posebna sposobnost: *Fevdalna mreža* (Delegira moč za nadzor ogromnih zemljevidov)

Šibkost: *Sinovi* (Takoj ko umre, se bodo prepirali za dediščino in vse razbili)

V tem poglavju bomo jezdili s **Paladini** (superjunaki srednjega veka). Videli bomo, kako deluje **Curtis** (srednjeveško kmetijsko podjetje). Odkrili bomo, da je Karel Veliki izumil tudi nov način pisanja (**karolinška minuskula**), ker je bil utrujen od tega, da ne razume pisave svojih menihov. To je zora novega reda. Evropa začne dobivati obliko, ki jo poznamo danes. Pripnite si pasove (ali sedla). Gremo v Aachen!

Božična Noč

Rim je bil tisto noč hladen. Ni snežilo, a vlaga s Tibere je lezla v kosti. Bazilika svetega Petra ni bila takšna, kot jo poznate danes. Nič Michelangelove kupole, nič Berninijevega stebrišča. Bila je stara, škripajoča zgradba, polna zlatih mozaikov in vonja po čebeljem vosku. Na tisoče sveč je trepetalo v ladji. Karel je klečal pred oltarjem. Nosil je rimsko tuniko, zlate sandale in škrlatni plašč. Počutil se je smešnega. On, frankovski bojevnik, vajen usnjenih hlač

in krzna, oblečen kot cesar, ki je mrtev že stoletja. Toda papež Leon III. je vztrajal. "Svet potrebuje očeta," mu je rekel. Karel je molil. Ali pa je morda razmišljal o Sasih, ki jih je moral na severu še iztrebiti. Nenadoma je začutil težo na glavi. Ne metaforične teže. Fizično težo, hladno in težko. Odprl je oči. Papež je bil nad njim, s krono v rokah. Pravkar jo je položil na njegove plave in sive lase. "Karlu, nadvse pobožnemu Avgustu, od Boga kronanemu, velikemu in miroljubnemu cesarju, življenje in zmaga!" Krik se je začel pri duhovnikih, nato pri plemičih, nato pri množici zunaj. "Cesar!"

 SAVING GAME DATA...

Karel je vstal. Krona mu je malo drsela. Pogledal je papeža. Leon III. se je smehljaj. Bil je zvit nasmeh. S kronanjem je papež svetu pravkar povedal dve stvari: 1. Karel je vodja vseh kristjanov. 2. Papež je tisti, ki odloča, kdo je vodja. Ker je papež tisti, ki natakne krono. Karel je razumel past. Če ti Bog (prek papeža) da moč, ti jo Bog (prek papeža) lahko tudi vzame. A za zdaj je bilo v redu. Stopil je iz bazilike. Množica je rjovela. Po 324 letih je bil na Zahodu znova cesar. Ni govoril latinščine kot prvi jezik. Ni živel v Rimu. In verjetno je malo smrdel po konju. A bil je cesar. In Evropa je imela znova gospodarja.

LORE: KRONA SVETEGA RIMSKEGA CESARSTVA

- > **Vrsta:** Legendarni predmet (Legendary Item)
- > **Material:** Zlato, emajl, nebrušeni dragi kamni.
- > **Oblika:** Osemkotna (8 plošč, kot Nebeški Jeruzalem).
- > **Bonus:** +200 Avtoriteta, +100 Odnosi s papežem.
- > **Malus:** -50 Odnosi z bizantinskim cesarjem (ki je ljubosumen).
- > **Status:** OPREMLJENO.

Tisto noč Karel ni spal. Gledal je kruno, položeno na leseno mizo. Svetila se je v soju sveče. Bila je simbol absolutne moči. A bila je tudi ovratnica. Zlata ovratnica, ki ga je za vedno vezala na Rim.

KAJ SMO SE NAUČILI?

- **800 n. št.:** Datum, ki si ga je v zgodovini najlažje zapomniti. Kronanje Karla Velikega.
- **Sveto rimsko cesarstvo:** Rodi se nova politična entiteta. "Sveto", ker je katoliško, "rimsko", ker se zgleduje po Rimu, "cesarstvo", ker vlada mnogim ljudstvom.
- **Papeževa moč:** S kronanjem Karla se papež postavi *nad* cesarja. To bo stoletja povzročalo težave.

Zadnja Pesem

Soteska Roncevaux je bila kamnita past. Roland si je obrisal kri s čela. Njegov meč, *Durandal*, je bil okrušen. Okoli njega so umirali njegovi možje. Zasede niso postavili Saraceni. Bili so Baski, divji gorjani, ki so poznali vsak kamen v Pirenejih. A malo je bilo pomembno, kdo te ubije, ko imaš sulico v trebuhu. "Zatrobi v rog, Roland!" je zavpil

Oliver, njegov najboljši prijatelj, medtem ko je odbil udarec. “Pokliči Karla! Le nekaj milj je stran!” Roland je zmajal z glavo. “To bi bila sramota. Paladin ne prosi za pomoč. Paladin se bori.” Bil je ponos. Tisti neumni, veličastni viteški ponos. Borili so se naprej. Bilo jih je dvanajst proti tisočim. Zdelo se je, da so velikani med palčki. Njihovi oklepi so se bleščali, njihovi meči so peli. A tudi velikani krvavijo.

 SAVING GAME DATA...

Ko je Roland razumel, da je konec, je bilo prepozno. Oliver je padel. Turpin, škof-bojevnik, je umrl, medtem ko je blagoslavljal sovražnike, ki jih je ubijal. Roland je bil sam. Začutil je hlad smrti, ki se mu je dvigal iz nog. Vzel je svoj rog iz slonovine, *Olifant*. Ponesel ga je k ustnicam in pihnil. To ni bil običajen zvok. Bil je krik. Krik obupa in slovesa, ki je preklal zrak, preklal skale, preklal žile na Rolandovem vratu zaradi napora. Zvok je poletel čez gore, prečkal doline, dosegel Karlovo vojsko, ki se je vračala v Francijo. Kralj se je ustavil. “Roland me kliče,” je rekel in prebledel v obraz. V galopu so se vrnili nazaj. A našli so le tišino. Roland je sedel naslonjen na bor, obrnjen proti Španiji. Pod seboj je skril *Durandal* in *Olifant*, da ju nihče ne bi mogel vzeti. Umrl je tako, kot je živel: ne da bi stopil korak nazaj.

LORE: OLIFANT

- > **Vrsta:** Epski predmet (Epic Item)
- > **Material:** Slonov okel.
- > **Sposobnost:** *Klic na pomoč.*
- > **Domet:** Neskončen (ali skoraj).
- > **Stranski učinek:** Če se nanj zatrobi premočno, lahko povzroči smrt uporabnika (počenje sence).
- > **Status:** *POŠKODOVANO.*

Karel je jokal. Veliki cesar, železni mož, je jokal kot otrok pred truplom svojega nečaka. Tista bitka je bila nepomemben vojaški poraz. Spopad zalednice. Toda pesniki so jo spremenili v legendo. Roland ni umrl zaman. Umrl je, da bi Evropo naučil, kaj pomeni biti vitez. Zvestoba. Pogum. Žrtvovanje. *Rolandova pesem* (Chanson de Roland) bo postala glasbena uspešnica srednjega veka.

KAJ SMO SE NAUČILI?

- **Paladini:** 12 izbranih Karlovih vitezov. Najzvestejši in najmočnejši.
- **Viteški kodeks:** Čast je pomembnejša od življenja.
- **Legenda vs Zgodovina:** Roncevaux je bil poraz proti Baskom (kristjanom), a legenda pravi, da so bili Saraceni (muslimani), da bi iz tega naredili sveto vojno.

Fevd

Bodo se je zbudil pred soncem. V koči je bilo hladno. Njegova žena, Ermentruda, je še spala, zvita pod ovčjimi kožami skupaj z otroki. Bodo je vstal in brcnil kokoš, ki je spala ob vznožju postelje. “Zbudi

se, zverina,” je zamrmral. “Danes se dela za gospodarja.” Bodo ni bil suženj. Bil je “tlačan” (servo della gleba). Razlika? Majhna. Niso ga mogli prodati kot predmet, a tudi oditi ni smel. Bil je vezan na zemljo. Če je bila zemlja prodana, je bil prodan z njo. Stopil je na dvorišče *Curtisa*. Curtis je bil Bodov svet. Razdeljen je bil na dva dela, kot slabo narezano jabolko. Na eni strani je bila *Pars Dominica* (gospodarjev del): najboljša polja, vinogradi, gozd za lov. Na drugi strani je bila *Pars Massaricia* (kmečki del): majhni kosi zemlje, ki so jih Bodo in ostali morali obdelovati za preživetje. Toda težava je bila v tem, da je moral Bodo delati *najprej* na gospodarjevi zemlji (slavna *tlaka*), in šele *potem* na svoji.

 SAVING GAME DATA...

Vzel je plug. To ni bil stari rimski plug, lahek in neuporaben na tej trdi in ilovnati zemlji severa. Bil je pošast iz železa in lesa, s kolesi. “Dajmo, Vol,” je rekel Bodo in vpregel žival. Železno rezilo, *lemesh*, se je zarilo v črno zemljo in jo obračalo, kot bi bila maslo. Bilo je naporno. Bodo se je potil, kljub mrazu. Med delom je videl mimo jadrati skupino vitezov. Bili so *Missi Dominici*, cesarjevi odposlanci. Šli so preverit, ali grof dobro deli pravico (ali pa krade preveč davkov). Bodo je snel kapo in sklonil glavo. Ni vedel, kdo je Karel Veliki. Vedel je le, da obstaja daljni kralj, ki ščiti vse. Ali vsaj tako je v nedeljo govoril duhovnik. “Hej, ti!” je zavpil eden od vitezov. “Kje je pot do opatije?” Bodo je pokazal s prstom, umazanim od zemlje. “Tja, gospod.” Vitez mu je vrgel srebrnik. Bodo ga je gledal, kako pada v blato. Srebrni denarij. S Karlovim obrazom na njem. To je bilo več, kot je zaslužil v enem letu. Hitro ga je pobral in skril v usta. Tistega večera bo Ermentruda imela meso za večerjo.

LORE: TEŽKI PLUG

- > **Vrsta:** Kmetijska tehnologija (Tech Upgrade)
- > **Komponente:** Kolesa, Deska (obrača zemljo), Železni lemesh.
- > **Učinek:** +50% Proizvodnja hrane.
- > **Opis:** Rimski plug je le praskal površino. Ta pošast koplje globoko in prinaša hranila na površje. Brez njega bi Severna Evropa ostala gozd.
- > **Status:** V UPORABI.

Bodo se je vrnil domov ob sončnem zahodu. Bil je na smrt utrujen. Hrbet ga je bolel. A v ustih je imel kovanec. In končal je gospodarjevo polje. Jutri bo delal zase. Bilo je težko življenje. Življenje blata in garanja. A bilo je življenje. In v srednjem veku je bilo biti živ že uspeh.

KAJ SMO SE NAUČILI?

- **Curtis:** Samozadostno kmetijsko podjetje. Vse se proizvede doma (hrana, obleke, orodje).
- **Tlaka (Corvéés):** Dnevi brezplačnega dela, ki jih kmetje dolgujejo gospodarju.
- **Tlačan:** Ne suženj ne svoboden. Človek, "posajen" v zemljo kot drevo.

Palatinska Šola

Aachen ni bil le vojašnica. Bil je šola. Alkuin iz Yorka je hodil med klopmi. Bil je angleški menih, najbistrejši um Evrope. Pred njim so kot šolarčki sedeli sinovi frankovskih plemičev. In v prvi vrsti pogosto sam cesar. Karel Veliki se je znal boriti, znal je jahati, znal je

poveljevati. A brati in pisati? To je bilo težko. Pod blazino je imel voščeno tablico, da je ponoči vadil, ko ga nihče ni videl. Njegovi prsti, vajeni ročaja meča, so s težavo držali stilus. “Mojster Alkuin,” je vprašal Karel. “Zakaj moramo prepisovati te stare rimske knjige? So poganske.” Alkuin se je nasmehnil. “Ker bi bili brez njih, Veličanstvo, slepi. Rimljani so znali graditi mostove, ki se ne zrušijo, in zakone, ki delujejo. Če izgubimo njihove knjige, se vrnemo v jame.”

SAVING GAME DATA...

Toda obstajala je težava. Vsak samostan je pisal drugače. Nekateri so uporabljali nerazumljive črke, polne zavojev in absurdnih okrajšav. Branje knjige, napisane v Beneventu, je bilo za meniha iz Pariza nemogoče. “Poenotiti moramo pisavo,” je rekel Alkuin (ali nekaj takega). Izumili so **karolinško minuskulo**. Bila je revolucionarna pisava. Črke so bile ločene druga od druge. Bile so okrogle, jasne, berljive. Med besedami so bili presledki (prej se je pisalo vse skupaj, *scriptio continua*, nočna mora). Bila so ločila. “Zdaj,” je rekel Alkuin in pokazal popolno stran, “bo lahko to besedilo prebral kdorkoli v cesarstvu. Od Hamburga do Rima.” Karel je pobožal pergament. Ni osvojil le ozemelj. Osvojil je znanje. In to osvajanje bo trajalo veliko dlje kot njegov imperij.

LORE: KAROLINŠKA MINUSKULA

- > **Vrsta:** Kulturna tehnologija (Tech Upgrade)
- > **Učinek:** +100 Berljivost, +50 Hitrost prepisovanja.
- > **Opis:** "Times New Roman" srednjega veka. Je tako jasna in lepa, da bodo tiskarji renesanse, ko jo bodo ponovno našli, verjeli, da je to pisava starih Rimljanov, in jo uporabili kot model za prve tiskane knjige.
- > **Status:** STANDARD ODOBREN.

Alkuin je pogledal skozi okno. Snežilo je. Vedel je, da je imperij krhek. Stal je le na moči enega človeka. Toda knjige ... knjige so bile močne. Če jim uspe prepisati dovolj rokopisov, luč ne bo ugasnila. "Pišite naprej," je ukazal svojim učencem. "Rešujete svet, črko za črko."

KAJ SMO SE NAUČILI?

- **Karolinška renesansa:** Karel Veliki vlaga v kulturo. Odpira šole in knjižnice.
- **Karolinška minuskula:** Jasna in berljiva pisava, ki kulturno poenoti Evropo.
- **Ohranjanje:** Zahvaljujoč Karlovim menihom smo ohranili 90 % latinskih klasikov, ki jih beremo danes.

Bratje Noži

Bil je 14. februar 842. Valentinovo. A v Strasbourgu v zraku ni bilo ljubezni. Bilo je le blato, mraz in dve vojski, ki sta se grdo gledali. Na eni strani so bili vojaki **Ludvika Nemškega**. Govorili so trd, grlen jezik, prednika nemščine (*teudisca lingua*). Na drugi strani so bili vojaki **Karla Plešastega**. Govorili so melodičen, neolatinski jezik,

prednika francoščine (*romana lingua*). Bila sta brata. Ali bolje, polbrata. In sovražila sta svojega starejšega brata, **Lotarja**, ki je hotel celoten imperij zase. Ludvik in Karel sta se srečala sredi polja. Nista se objela. Prijela sta se za podlakti, na način bojevnikov. Morala sta priseči zavezništvo. A obstajala je težava. Če bi Ludvik prisegel v “francoščini”, ga njegovi nemški vojaki ne bi razumeli. Če bi Karel prisegel v “nemščini”, ga njegovi francoski vojaki ne bi razumeli. In takrat so naredili nekaj, česar še niso videli.

 SAVING GAME DATA...

Ludvik, kralj Nemcev, se je obrnil k bratovi vojski in spregovoril v njihovem jeziku: “*Pro Deo amur et pro christian poblo et nostro commun salvament...*” (Za božjo ljubezen in za krščansko ljudstvo in za našo skupno rešitev...) Francoski vojaki so izbuljili oči. Nemški kralj, ki je govoril njihov jezik! Nato se je Karel, kralj Francozov, obrnil k bratovi vojski in spregovoril v nemščini: “*In Godes minna ind in thes christianes folches ind unser bedhero gehaltnissi...*” Bil je čaroben trenutek. Niso le prisegali, da bodo pretepli Lotarja. Potrjevali so rojstvo dveh narodov. Francije in Nemčije. Enotni imperij Karla Velikega je bil mrtev. Evropske sanje so se razbile ob realnosti različnih jezikov in kultur.

LORE: STRASBOURŠKA PRISEGA

- > **Vrsta:** Zgodovinski dokument (Historical Document)
- > **Datum:** 14. februar 842.
- > **Vsebina:** Pakt o nenapadanju in medsebojni pomoči.
- > **Pomen:** Je prvi dokument, napisan v "ljudskem" jeziku (torej jeziku ljudstva) in ne v latinščini. Je rojstni list sodobnih jezikov.
- > **Status:** *ARCHIVIRANO.*

Leto kasneje, v Verdunu, so trije bratje vzeli zemljevid in ga razrezali na tri kose. Karlu je šel Zahod (Francija). Ludviku je šel Vzhod (Nemčija). Lotarju, poražencu, je šel osrednji pas (Italija in pas zemlje, ki je segal do Severnega morja, "Lotaringija"). Bil je oborožen mir. Meje, načrtane tistega dne, bodo naslednjih tisoč let prepojene s krvjo. Toda tistega dne v Strasbourgu, medtem ko so vojaki udarjali s sulicami ob ščite, nihče ni mislil na prihodnost. Mislili so le, da se končno lahko razumejo.

KAJ SMO SE NAUČILI?

- **Verdunska pogodba (843):** Imperij je razdeljen na tri dele. Rodijo se jedra Francije, Nemčije in Italije.
- **Ljudski jeziki:** Latinščina je zdaj jezik za duhovnike in učenjake. Ljudje govorijo "nacionalne" jezike.
- **Lotaringija:** Srednja dežela, ki je predmet spora. Stoletja se bosta Francija in Nemčija tepli za njen nadzor (vam Alzacija in Lorena kaj povesta?).

Grad

Morje ni bilo več varno. Gozdovi niso bili več varni. Viljem je gledal obzorje z lesenega stolpa, ki ga je pravkar končal graditi. Bil je lokalni gospod, vazal vazala. Ni imel velike vojske. Imel je le svojo družino, svoje kmete in svoj strah. S severa so prihajali **Normani** (ali Vikingi), svetlolasi demoni na svojih ladjah v obliki zmaja (*drakkar*), ki so pluli po rekah navzgor in požigali vse. Z juga so prihajali **Saraceni**, muslimanski pirati, ki so ugrabljali ljudi, da bi jih prodali kot sužnje. Z vzhoda so prihajali **Madžari**, lokostrelci na konjih, hitri kot veter. In cesar? Cesar je bil daleč. Bil je šibek. Nikogar ni mogel zaščititi. “Gospod!” je zavpil stražar. “Črna jadra na reki!” Viljem je stisnil zobe. “Zaprite most!” je ukazal. “Vsi znotraj obzidja! Prinesite žito, prinesite ovce!”

SAVING GAME DATA...

Vas se je izpraznila v trenutku. Kmetje, ženske, otroci, živali, vsi so hiteli znotraj lesene palisade, ki je obdajala Viljemovo utrjeno hišo. To ni bil lep kamnit grad, kot so tisti iz pravljic. Bil je čokat stolp (*bivalni stolp*), obdan z zidom iz ošiljenih hlodov in jarkom, polnim umazane vode. A bil je edina rešitev. Vikingi so se izkrkali. Bili so ogromni, s sekirami, ki so lahko presekale človeka na pol. Pognali so se proti palisadi in kričali imena poganskih bogov. Viljem in njegovi redki vojaki so odgovorili s puščicami in kamenjem. Bila je dolga noč. Noč ognja in krvi. Toda ob zori je palisada še vedno stala. Vikingi, ki so videli, da je plen pretežko žvečiti, so odšli iskat lažjo vas. Viljem je pogledal svoje kmete. Bili so umazani, prestrašeni, a živi. V tistem trenutku je fevdalni dogovor postal resničen. Oni so delali zanj. On se je boril zanje. Ni bilo potrebe po cesarju. Dovolj je bil mož s stolpom

in mečem. Rodila se je **graditev gradov** (incastellamento). Evropa se je pokrivala s tisočimi majhnimi trdnjavami. Vsaka je bila otok v morju nevarnosti.

LORE: GRAD (STOPNJA 1)

- > **Vrsta:** Obrambna zgradba (Base Building)
- > **Materiali:** Les, Zemlja, Palisada.
- > **Obramba:** +50 proti hitrim napadom.
- > **Cena:** Zelo visoka (potrebno je delo celotne vasi).
- > **Evolucija:** Če preživiš dovolj dolgo, ga boš lahko nadgradil na različico iz KAMNA (Stopnja 2).
- > **Status:** V GRADNJI.

Viljem je stopil s stolpa. Vedel je, da se bodo vrnili. “Ojačajte vrata,” je rekel kovaču. “In izkopljite jarek globlje.” Srednji vek se ni končal. Postajal je le trši.

KAJ SMO SE NAUČILI?

- **Nove invazije:** 9. in 10. stoletje. Normani, Saraceni, Madžari. Evropa je oblegana z vseh strani.
- **Graditev gradov:** Ker kralj ne ščiti, si plemiči gradove gradijo sami.
- **Razdrobljenost:** Moč se še bolj razdrobi. Vsak grad je majhna avtonomna država.

Zaključek: Sestavljanje se Razbije

Veste, kako je, ko končate sestavljanje s 1000 kosi, nato pa pride vaša mačka in jo vrže na tla? No, to se je zgodilo Evropi po Karlu Velikem.

Velike imperialne sanje so trajale kratek čas. Karlovi vnuki so se prepirali, si razdelili torto in pustili vrata odprta novim osvajalcem. A v tem kaosu so se rodili temelji našega sveta: 1. **Narodi:** Francija, Nemčija in Italija začnejo govoriti različne jezike in imeti različne meje. 2. **Gradovi:** Evropska pokrajina se napolni s stolpi. To niso le romantični kraji, so vojni stroji. 3. **Viteštvo:** Rodi se ideja, da mora biti bojevnik tudi plemenit po duši (vsaj v teoriji).

Zdaj pa obstaja težava. Kdo zares poveljuje? Cesar (ki je daleč in šibek) ali papež (ki krona cesarja)? In kdo odloča, kdo postane škof? Papež ali cesar? Pripravite se, saj bomo v naslednjem poglavju priča največjemu pravnemu in političnemu pretepu srednjega veka. Imenuje se **Investiturni boj**. In videli bomo cesarja, prisiljenega tri dni klečati v snegu, samo da bi mu bilo odpuščeno. Pozor (spoiler): ne vzemite s seboj plašča, mrzlo bo. Se vidimo v **Poglavju 4: Sporna Moč**.

Poglavje 4: Sporna Moč

Uvod: Dva Kapitana, Ena Ladja

Predstavljajte si, da ste na ladji sredi nevihte. En kapitan želi obrniti krmilo v desno. Drugi kapitan želi obrniti krmilo v levo. Rezultat? Ladja se vrti v krogu in posadka bruha. No, Evropa v 11. stoletju je bila natanko takšna. Stoletja sta se **papež** in **cesar** razumela (bolj ali manj). Cesar je ščutil Cerkev z mečem, papež je ščutil cesarja z molitvami. Toda zdaj so se stvari spremenile. Cesar je začel imenovati škofo, kot da bi bili njegovi uslužbenci (škofje-grofi). Papež je rekel: “Hej, počakaj malo! O božjih stvareh odločam jaz.” Tako se začne **investiturni boj**. To ni vojna, sestavljena le iz bitk na polju. Je vojna izobčenj, strupenih pisem, izdaj in gledaliških preobratov.

LIST ZNAČAJA: GREGOR VII.

Vloga: Železni papež (rojen Ildebrando iz Soane)

Moč: 2/10 (Je star menih)

Inteligenca: 10/10 (Genialen in trmast politik)

Karizma: 9/10 (Bojijo se ga celo kralji)

Posebna sposobnost: *Izobčenje* (Lahko odpusti cesarja in odveže podložnike prisege zvestobe. OP!)

Šibkost: *Izgnanstvo* (Kdor preveč hoče, nič ne stisne. Svoje dni bo končal daleč od Rima).

V tem poglavju bomo videli papeža, ki napiše šokanten dokument (*Dictatus Papae*), v katerem praktično pravi: “Jaz sem šef sveta”. Videli bomo cesarja, **Henrika IV.**, prisiljenega, da se poniža v snegu, da bi rešil prestol. Srečali bomo **Matildo iz Canosse**, najmočnejšo žensko v Italiji, ki v svojem gradu gosti dvoboj stoletja. In videli bomo, kako na koncu najdejo kompromis (Wormski konkordat), ki nikogar ne zadovolji, a prepreči popolno državljansko vojno. Pripravite pokovko. In težko odejo. Gremo v Canosso!

Železni Papež

Rim, Lateranska palača. 1075. Gregor VII. ni nikoli spal. Ali vsaj tako so govorili njegovi sovražniki. Sedel je za svojo pisalno mizo, ob soju sveče, ki je ugašala. Njegova roka je hitela po pergamentu. Ni pisal molitve. Pisal je vojno napoved. “Točka 1,” je zamrmral. “Rimsko cerkev je ustanovil sam Bog.” “Točka 2. Samo rimski škof se lahko imenuje vesoljni.” “Točka 12. Njemu je dovoljeno odstavljati cesarje.” Ustavil se je. Ponovno je prebral ta stavek. Noben papež si še ni drznil toliko. Odstaviti cesarja? To je bilo, kot bi rekli, da Luna lahko ugasne Sonce. Toda Gregor ni dvomil. Cesar Henrik IV., tisti razvajeni smrkavec v Nemčiji, je prodajal cerkvene službe, kot bi bile zelenjava na tržnici. Simonija, so temu rekli. Treba ga je bilo ustaviti. Gregor je pomočil pero v črnilo. “Točka 27. Papež lahko odveže podložnike zvestobe do krivičnih.” Tako. Končno orožje. Atomska bomba srednjega veka. Če cesar ne bi ubogal, bi mu papež spodmaknil kraljestvo izpod nog.

V sobo je vstopil služabnik. “Vaša svetost, pozno je. Morate počivati.” Gregor ga je pogledal z ognjenimi očmi. “Ni počitka za tistega, ki mora voditi čredo, moj sin. Volkovi so pred vrati.” Zvil je pergament. Poimenoval ga je *Dictatus Papae*. Ni ga poslal takoj. Hranil ga je v predalu, pripravljenega za uporabo. Vedel je, da se bo Henrik odzval. Vedel je, da bo vojna. A Gregor je bil pripravljen. Ni bil pastir, ki beži. Bil je pastir, ki grize.

LORE: PAPEŠKA TIARA (TRIREGNUM)

- > **Vrsta:** Legendarna oprema (Headgear)
- > **Opis:** Pokrivalo s tremi kronami, ena nad drugo.
- > **Simbolika:** Predstavlja tri papeževe oblasti: Oče kraljev, Vladar sveta, Kristusov namestnik.
- > **Učinek:** +300 Duhovna avtoriteta.
- > **Opomba:** Ni zelo udobna za spanje.

Gregor je ugasnil svečo. V temi je Rim deloval miren. Toda na severu, onkraj Alp, se je pripravljala nevihta.

KAJ SMO SE NAUČILI?

- **Dictatus Papae:** Dokument (morda le osebni zapiski), v katerem Gregor VII. trdi, da ima papež absolutno premoč nad vsemi, vključno s cesarjem.
- **Teokracija:** Ideja, da mora verska oblast poveljevati politični.
- **Simonija:** Kupovanje in prodajanje cerkvenih služb (plačilo, da postaneš škof). Gregor jo sovraži.

Besni Cesar

Worms, Nemčija. Januar 1076. Prestolna dvorana je smrdela po mokrem psu, lesnem dimu in kislem znoju. Kljub šopkom sivke in timijana, raztresenim po kamnitih tleh, je bilo vonja po strahu nemogoče prekriti. Šestindvajset nemških škofov je sedelo na lesenih klopeh, bledih kot duhovi. Vedeli so, da je to, kar nameravajo storiti, norost. Henrik IV. je hodil gor in dol. Star je bil le 26 let, a zaradi besa je bil videti starejši. "Tisti menih ..." je zarenčal in pljunil na tla. "Tisti mali, lažni menih!" Ustavil se je pred nadškofom iz Mainza. "Pišite!" je ukazal. Brat pisar je pomočil pero, roka se mu je tresla. "Henrik, kralj ne z uzurpacijo, ampak po božji odredbi, Hildebrandu, ki ni več papež, ampak lažni menih." Po dvorani je zašel šepet. Klicati papeža z njegovim krstnim imenom (Hildebrand) je bila smrtna žalitev. To je bilo, kot bi rekli, da nikoli ni bil papež. "Drznil si se mi groziti," je nadaljeval Henrik, glas se mu je dvignil v krik. "Škofe si poteptal kot hlapce! Red si zamenjal za kaos!" Henrik je vzel kelih vina in ga spil na dušek. Rdeče vino mu je steklo po bradi. "Jaz, Henrik, kralj po božji milosti, ti skupaj z vsemi svojimi škofi pravim: Sestopi! Sestopi! Sestopi!" *Descende, descende, descende!* Besede so odmevale v dvorani kot grom. Henrik je podpisal pergament z nasilno potezo, skoraj raztrgal je kožo. Počutil se je močnega. Počutil se je nepremagljivega. Ni vedel, da je to pismo njegova politična smrtna obsodba. Ni vedel, da Gregor VII. ne bo odgovoril z drugim pismom. Odgovoril bo tako, da mu bo vzel dušo.

SAVING GAME DATA...

Ko je pismo odšlo, nosil ga je sel na konju, ki je jezdil proti jugu, je v dvorani zavladala tišina. Slišalo se je le prasketanje ognja v

kaminu. Star škof se je na skrivaj pokrižal. “Bog nam pomagaj,” je zašepetal. “Pravkar smo zbudili hudiča.”

LORE: PISMO O ODSTAVITVI

> **Vrsta:** Preklet predmet (Cursed Item)
> **Pošiljatelj:** Henrik IV.
> **Prejemnik:** Gregor VII. (ali bolje, “Hildebrand”).
> **Vsebina:** Niz ustvarjalnih žalitev in ukaz za odstop.
> **Učinek:** Povzroči takojšnje izobčenje uporabnika.
> **Status:** POSLANO.

KAJ SMO SE NAUČILI?

- **Državni zbor v Wormsu (1076):** Zbor, na katerem Henrik IV. prepriča nemške škofo, da odstavijo papeža.
- **Žalitev:** Henrik zavrne priznanje Gregorjeve avtoritete in ga imenuje “lažni menih”.
- **Tveganje:** Frontalni napad na papeža je bila tvegana poteza. Če se papež odzove, cesar izgubi svojo božansko legitimnost.

V Snegu

Canossa, Reggijski Apenini. Januar 1077. Veter je tulil kot trop lačnih volkov. Sneg je gosto padal in brisal svet pod belo rjuho. Grad Canossa je bil videti kot kamnit velikan, ki spi na vrhu gore. Varovali so ga trije obroči obzidja. A prava predstava ni bil grad. Bil je mož, ki je klečal pred zaprtimi vrati. Ni nosil oklepa. Ni nosil škrlatnega plašča, podloženega s hermelinom. Nosil je meniško kuto iz grobe volne, hrapavo kot mačji jezik. Bil je bos. Njegova stopala so bila vijolična od mraza. Njegovi lasje so bili prekriti z ledom. Bil je Henrik

IV., najmočnejši človek na zemlji. In tresel se je kot šiba na vodi. “Odprite mi!” je zavpil, glas se mu je lomil od šklepetanja z zobmi. “Grešnik sem! Prosim odpuščanja!” Nobenega odgovora. Le veter. Z oken najvišjega stolpa sta ga opazovali dve postavi. Ena je bila Matilda, gospodarica gradu. Drugi je bil Gregor VII. “Ni dovolj,” je rekel papež in srkal toplo začinjeno vino. “Razumeti mora, kdo je glavni.” Matilda je pogledala cesarja v snegu. “Vaša svetost, umrl bo od mraza. Tam je že dva dni.” “Bolje mraz telesa kot ogenj pekla,” je odgovoril Gregor.

 SAVING GAME DATA...

Tri dni in tri noči je Henrik ostal tam. Ni jedel. Ni spal. Molil je in jokal. Njegovi služabniki so jokali z njim in mu poskušali s sapo ogreti noge. Bilo je gledališče. Predstava, naštudirana za mizo. Henrik je vedel, da mu bo papež, če se bo dovolj ponižal, *moral* odpustiti. Duhovnik ne more zavrniti odpuščanja spokorniku. To je bilo pravilo igre. Henrik je uporabljal krščansko usmiljenje kot orožje proti samemu papežu. Tretji dan so se vrata odprla. Gregor je prišel ven. Henrik se je vrgel k njegovim nogam in poljubljal umazan sneg. “Odpuščam ti, moj sin,” je rekel papež. Pustil mu je, da vstane. Henrik je zmagal. Dobil je nazaj svojo krono. A medtem ko sta se objemala, je Henrik mislil le na eno stvar: “Tako ko se vrnem v Nemčijo, zberem vojsko in pridem pote.” In Gregor je, ko je gledal v cesarjeve ledene oči, razumel, da bo ta mir trajal toliko kot snežinka na ognju.

LORE: CESARSKI CILICIJ

- > **Vrsta:** Lahki oklep (Light Armor)
- > **Material:** Groba volna, kozja dlaka.
- > **Obramba:** 0.
- > **Posebni učinek:** Skrajna pokora. Naredi te tako patetičnega, da ti je prisiljen odpustiti celo tvoj najhujši sovražnik.
- > **Malus:** -50 Zdravje (Podhladitev), -100 Dostojanstvo.
- > **Status:** OPREMLJENO.

KAJ SMO SE NAUČILI?

- **Ponižanje v Canossi:** Najnižja točka (ali najvišja, odvisno od zornega kota) cesarske moči. Cesar poklekne pred papežem.
- **Politična strategija:** Henrik se v resnici ne pokesa. To stori le zato, da bi dobil nazaj politično moč. To je judo poteza: uporabi nasprotnikovo moč (religijo), da se reši.
- **Vloga Matilde:** Velika grofica deluje kot posrednica. Brez nje papež nikoli ne bi odprl tistih vrat.

Bojevnica Grofica

Canossa. Nekaj dni pozneje. Matilda ni bila ženska kot druge. Medtem ko so dvorne dame vezle tapiserije, je ona nosila verižno srajco, težko deset kilogramov. Grajsko dvorišče je odmevalo od žvenketanja kovine. Kovači so kovali železo, vojaki so ostrili meče, konji so kopali po poledenelem tlaku. Zrak je dišal po oglju, usnju in gnoju. Moški vonji, vonji po vojni. Matilda je hodila med svojimi možmi. Rdeče lase je imela spete pod koničasto čelado. “Preverite zaloge žita!” je ukazala, glas je bil trden kot glas generala. “Če se

cesar vrne, ne bo potrkal na vrata. Razbil jih bo.” Pristopil je stotnik. “Moja gospa, pravijo, da Henrik zbira vojsko v Lombardiji.” Matilda se je nasmehnila. Hladen, oster nasmeh. “Naj pride. Canossa je moj dom. In nihče ne vstopi v moj dom brez povabila.” Matilda se ni borila le z mečem. Borila se je z umom. Znala je latinsko, brala klasike, razpravljala o teologiji s papežem. Bila je edina oseba, ki jo je Gregor VII. zares poslušal. “Zapomnite si,” je rekla svojim vojakom in dvignila meč proti sivemu nebu. “Ne borimo se za kralja. Borimo se za svetega Petra. In sveti Peter ima ključke do raja ... a tudi do pekla.” Vojaki so vzklikali. Za Veliko grofico bi korakali do konca sveta.

LORE: PEČAT VELIKE GROFICE

- > **Vrsta:** Ključni predmet (Key Item)
- > **Opis:** Pečat iz rdečega voska z Matildino podobo.
- > **Napis:** *Matilda Dei Gratia Si Quid Est* (“Matilda, po božji milosti, če je kaj”).
- > **Učinek:** +50 Diplomacija, +50 Vojaško poveljstvo.
- > **Uporaba:** Omogoča klicanje zaveznikov (Papeštvo) ali ustrahovanje sovražnikov (Cesarstvo).

Matilda je snela čelado. Znoj ji je lepil lase na čelo. Bila je utrujena. Biti jeziček na tehtnici med dvema največjima silama na zemlji je bilo izčrpavajoče delo. A nekdo je moral to storiti. In ta nekdo je bila ona.

KAJ SMO SE NAUČILI?

- **Matilda iz Canosse:** Ena najmočnejših žensk srednjega veka. Vladala je ogromnemu ozemlju (Toskana, Emilija, Lombardija).
- **Ženska bojevnica:** Ni bila zaprta v gradu. Vodila je vojske in sodelovala v bitkah.
- **Zvestoba papežu:** Vse svoje življenje in bogastvo je posvetila stvari Cerkve. Brez nje bi Gregor VII. izgubil.

Škof Grof

Milano. Okoli leta 1090. Ulice Milana so bile labirint blata in krikov. Na eni strani je bil vonj po kadilu, ki je prihajal iz cerkva. Na drugi strani oster smrad "Patarije", četrti cunj, kjer so ljudje umirali od lakote. Škof Anselm je jezdil belega bojnega konja, okrašenega z zlatom. Ni nosil le svete stole. Pod oblačilom se je svetlikala železna srajca. Ob sebi ni imel ministrantov, ampak vojake, oborožene s sulicami. "Naredite prostor!" so vpili stražarji in odrivali berače. Mož z obrazom, umazanim od saj, je stopil pred konja. Bil je "pataren", eden od upornikov, ki so želeli revno Cerkev. "Sramota!" je zavpil mož in pljunil proti škofu. "Ali služiš Bogu ali služiš cesarju? Ti je ta prstan, ki ga nosiš, dal Kristus ali ti ga je prodal kralj?" Škof Anselm se ni zmedl. Dvignil je pastirsko palico. A ne za blagoslov. S hitrim gibom je udaril moža po rami, da je padel v blato. "Služim redu," je rekel škof z ledenim glasom. "In red prihaja od Boga in od cesarja. Ti pa služiš le kaosu." Ko je sprevod krenil naprej, se je škof dotaknil prstana na svojem prstu. Bil je res. Dal mu ga je cesar. In v zameno je on vladal Milanu, pobiral davke in vodil vojsko. Je bil škof? Da. Je bil grof? Tudi. Bil je dvoglava pošast. In ljudje so se začeli naveličevati, da morajo ubogati oba.

LORE: BOJNA PASTIRSKA PALICA

- > **Vrsta:** Topo orožje (Blunt Weapon)
- > **Škoda:** 40 Fizična + 20 Sveta.
- > **Opis:** Škofovsko palica, ojačana z železom. Odlična za blagoslavljanje množic, pa tudi za razbijanje glav heretikov.
- > **Sposobnost:** Dvojna avtoriteta. Omogoča poveljevanje tako duhovnikom kot vojakom.
- > **Opomba:** Ni preveč evangelijska.

Z oken hiš so ljudje tiho opazovali. Zrak je bil naelektren. Čutilo se je, da se bo nekaj zlomilo. Škof-grof je bil močan, a sedel je na sodu smodnika.

KAJ SMO SE NAUČILI?

- **Škofje-grofi:** Cesar je škofom dajal politično moč. Zakaj? Ker škofje nimajo zakonitih otrok, ki bi jim zapustili fevd. Ob njihovi smrti se ozemlje vrne cesarju. Genialno, kajne?
- **Patarija:** Ljudsko gibanje v Milanu, ki je protestiralo proti bogastvu in korupciji duhovščine. Želeli so revne in poštene duhovnike.
- **Zmeda:** V tem obdobju ni bilo več jasno, kje se konča Cerkev in začne država.

Konkordat

Worms. 23. september 1122. Petdeset let. Tako dolgo je trajala vojna. Na tisoče mrtvih, požgana mesta, papeži v izgnanstvu, izobčeni cesarji. In zdaj se je vse končalo na travniku pred obzidjem Wormsa. Bilo je preveč ljudi, da bi vsi stali v katedrali. Knezi, škofje, opati,

vojaki. Vsi utrujeni. Cesar Henrik V. (sin tistega, ki je bil v snegu v Canossi) in odposlanci papeža Kalista II. so si izmenjali dva pergamenta. Ni bilo objemov. Ni bilo nasmehov. Le pogledi tistih, ki so razumeli, da nihče ne more zares zmagati. “Berite,” je ukazal cesar. Glasnik je glasno prebral. “Jaz, Henrik, iz ljubezni do Boga, prepuščam Bogu in svetima apostoloma Petru in Pavlu vsako investituro s prstanom in palico.” Množica je zadržala dih. Se cesar odpoveduje imenovanju škofov? “Vendar,” je nadaljeval glasnik, “papež dovoljuje, da volitve nemških škofov potekajo v prisotnosti cesarja, ki jim lahko podeli posvetne dobrine z žezlom.” Bil je kompromis. Triki. Prstan in palico (verska simbola) je podelil papež. Žezlo (simbol politične moči in zemlje) je podelil cesar. Bilo je, kot bi otroka razdelili na pol. A delovalo je. Vojaki so spustili sulice. Menihi so nehali moliti za konec sveta. Mir je bil podpisan. A medtem ko je rdeči vosek kapal na pergament, da bi zapečatil dogovor, so vsi vedeli eno stvar. To je bilo le premirje. Cerkev in Cesarstvo sta bila dva velikana, prevelika, da bi bila v isti sobi, ne da bi si stopala na prste.

LORE: PERGAMENT KONKORDATA

> **Vrsta:** Zgodovinski dokument (Quest Item)
> **Datum:** 1122.
> **Učinek:** *Začasni mir.* Ustavi vse verske vojne za 50 potez.
> **Vsebina:** Fina razlika med duhovno oblastjo (Prstan) in posvetno oblastjo (Žezlo).
> **Vrednost:** Nепrecenljiva. Evropo je rešil pred kaosom (za nekaj časa).

Sonce je zahajalo nad Wormsom. Zvonovi so praznično zvonili. A zvok je bil drugačen od zvonjenja plat zvona v vojni. Bil je utrujen zvok. Zvok nekoga, ki mora spati.

KAJ SMO SE NAUČILI?

- **Wormski konkordat (1122):** Uradni konec investiturnega boja.
- **Kompromis:** Razlikuje se med versko oblastjo (papežev) in politično oblastjo (cesarjevo).
- **Lekcija:** Nihče ni dobil vsega. Politika je umetnost možnega, ne umetnost popolnega.

Zaključek: Odmor Prvega Polčasa

Sta sklenila mir? Niti ne. Recimo, da so odpiskali konec prvega polčasa. Investiturni boj je spremenil vse. Prej je cesar veljal za polboga. Zdaj je le zelo močan kralj, a še vedno človek, ki ga papež lahko okara. Cerkev pa je postala politična velesila. Ne ukvarja se več le z dušami, ampak z ozemlji, vojskami in zakoni. Toda medtem ko so se “veliki” prepirali, se je pod njihovimi nogami dogajalo nekaj neverjetnega. Medtem ko sta Henrik in Gregor kričala drug na drugega, so kmetje začeli uporabljati nov plug. Trgovci so začeli več potovati. Mesta so začela širiti obzidja. Prispeli smo do čarobnega datuma. Datuma, ki je vse strašil, a bo namesto tega prinesel srečo. Leto tisoč. V naslednjem poglavju bomo videli, kako se Evropa prebuja iz zimskega spanja. Ne bo več samo papežev in cesarjev. Bodo bankirji, raziskovalci, študenti in izumitelji. Srednji vek bo vklopil turbo pogon.

SAVING GAME DATA...

Poglavje 5: Preobrat (Leto Tisoč)

LORE: MILENARIZEM

- > **Prerokba:** "Tisoč in ne več tisoč".
- > **Vir:** Janezovo razodetje (20:7).
- > **Razlaga:** Satan bo odvezan po 1000 letih.
- > **Reakcija:** Splošna panika? Niti ne. Bolj velika kolektivna tesnoba, pomešana z upanjem.
- > **Status:** NA ČAKANJU.

Predstavljajte si, da ste na silvestrovo leta 999. Ste v temni cerkvi, ki jo osvetljujejo le lojene sveče, ki smrdijo po živalski maščobi. Zunaj je hladno, a ne preveč (podnebje se segreva). Duhovnik bere Razodetje v latinščini. Ne razumete besed, a razumete ton. Prestrašen je. Vsi čakajo na konec sveta. Govori se, da se bo ob polnoči nebo odprlo, zvezde bodo padle in mrtvi bodo vstali iz grobov. Nekdo je prodal vse in podaril denar Cerkvi, da bi si kupil prostor v raju. Nekdo se biča, da bi se odkupil za grehe. Nekdo, bolj pragmatičen, je skril žito pod zemljo, "če se svet ne konča in bo jutri treba jesti". Nato zazvoni zvon. En. Dva. Tri ... Dvanajst udarcev. Tišina. Nobenega angela s trobento. Nobenega hudiča z vilami. Sonce vzide, blede in ravnodušno, kot vsako jutro. Sveta ni konec. Pravzaprav se bo začelo nekaj povsem novega. Evropa si kolektivno oddahne. In ker nismo mrtvi, se lahko lotimo dela. In delali bodo trdo. V naslednjih treh stoletjih bo Evropa spremenila obraz. Gozdovi bodo postali polja. Vasi bodo postale mesta. Poti bodo postale trgovske ceste. Dobrodošli v letu tisoč. Trenutek, ko srednji vek vklopi turbo pogon.

LIST ZNAČAJA: SVOBODNI KMET

Vloga: Motor gospodarstva.

Moč: 8/10 (Hrbet iz železa).

Inteligenca: 6/10 (Ve, kdaj bo deževalo, če pogleda oblake).

Karizma: 3/10 (Smrdi po hlevu, a je pošten).

Oprema: Težki plug, kosa, motika.

Posebna sposobnost: *Krčenje gozda.* Temni gozd lahko spremeni v žitno polje v samo 10 potezah.

Cilj: Jestiti vsak dan (in morda prodati presežek na trgu).

Čarobni Plug

Padska nižina. Marec 1005. Blato je segalo do gležnjev. Bilo je črno, mastno, težko blato. Berto, kmet, si je obrisal znoj z rokavom tunike. Pred njim sta dva ogromna vola pihala oblake pare v hladen zrak. “Dajmo, živali!” je zavpil in tlesknil z bičem (a ne da bi ju udaril). Vola sta potegnili. Les jarma je zaškripal kot kosti starca. In potem, zvok. *Krrraaaaack*. Ni se lomil les. Odpirala se je zemlja. Novi plug ni bil tak kot stari njegovega dedka, ki je le popraskal površino. To je bila pošast. Imel je železno rezilo (črtalo), ki je rezalo korenine, in leseno desko (odgrnjalniki), ki je obračala grudo, kot bi bila rezina kruha. Črna in vlažna zemlja je bila izpostavljena soncu, pripravljena na seme. Vonj je bil intenziven: dišalo je po dežju, po izruvanih koreninah in gnoju. “Poglej, kako reže,” je rekel Berto svojemu sinu. “S tem bomo polje končali v polovičnem času.” Skrivnost ni bila le v plugu. Bila je v komatu. Prej so imeli voli jermen, ki jih je stiskal za vrat. Če so premočno potegnili, so se dušili. Zdaj so imeli trdi komat, naslonjen na ramena. Lahko so potiskali z vso močjo mišic, ne da bi

se davili. Bila je tiha revolucija. Brez mečev, brez kron, brez govorov v latinščini. Le železo, les in znoj. A po zaslugi tega železa in tega lesa bo tisto leto kruh za vse. In morda, prvič, Bertu ne bo treba izbirati, kateri od njegovih otrok bo jedel in kateri ne.

LORE: TEŽKI PLUG

- > **Vrsta:** Kmetijsko orodje (Farming Tool)
- > **Sestavni deli:** Črtalo (navpično rezilo), Lemež (vodoravno rezilo), Odgrnjalknik (obračalnik).
- > **Bonus:** +200% Proizvodnja hrane.
- > **Zahteve:** 2-4 voli ali konji.
- > **Učinek:** Omogoča obdelovanje težkih in glinenih tal Severne Evrope.
- > **Opomba:** Rešil je več življenj kot penicilin (no, skoraj).

KAJ SMO SE NAUČILI?

- **Tehnološka inovacija:** Težki plug in trdi komat sta spremenila kmetijstvo.
- **Več hrane = Več ljudi:** Če se pridelava več hrane, prebivalstvo raste. In če prebivalstvo raste, so potrebna nova zemljišča.
- **Osvojitev severa:** Zahvaljujoč tem orodjem je bilo mogoče obdelovati hladna in vlažna zemljišča Nemčije in Francije, ne le suhih sredozemskih.

Krčenje Gozda

Apenini. Jesen 1020. Gozd je bil temen. Tudi opoldne so bile veje hrastov in bukev tako goste, da sonce ni prodrlo skozi. To je bilo kraljestvo volkov, medvedov in, po besedah babic, čarovnic. A brat Giovanni se ni bal. Ali pa se je vsaj pretvarjal, da se ne boji. “Tukaj,”

je rekel in zapičil palico v mahovita tla. “Tukaj bomo zgradili novo žitnico.” Za njim je skupina kmetov, oboroženih s sekirami in žagami, s strahom gledala velikanska drevesa. Podreti starodavno drevo je bilo kot ubiti velikana. Slišalo se je, kako les ječi. *Tump. Tump. Tump.* Zvok sekir je prekinil tisočletno tišino gozda. Zrak se je napolnil z ostrim vonjem smole in sveže žagovine. Ko je prva velika bukev padla z grmenjem, ki je streslo zemljo, se je zgodilo nekaj čarobnega. Sončni žarek je obsijal tla. Tam, kjer je bila vedno senca, je bila zdaj svetloba. “Božja luč,” je zamrmral brat Giovanni. A za kmete je ta svetloba pomenila nekaj drugega: žito. Ta zemlja, bogata s preperelim listjem, ki se je nabiralo stoletja, je bila rodovitna kot nobena druga. Dan za dnem se je gozd umikal. Volkovi so bežali navzgor, na vrhove gora. Namesto njih so prišle ovce, krave in otroci, ki so se igrali. Bila je tiha vojna med Človekom in Naravo. In prvič v zgodovini je Človek zmagoval.

LORE: GOZDARSKA SEKIRA

- > **Vrsta:** Orodje/Orožje (Tool/Weapon)
- > **Škoda:** 30 proti Drevesom, 15 proti Sovražnikom.
- > **Bonus:** +50% Naberanega lesa.
- > **Stranski učinek:** *Bes Narave.* Če posekaš preveč dreves, lahko zbudiš nekaj starodavnega (ali povzročiš plaz).
- > **Opomba:** Benediktinski menihi so bili “specialci” za krčenje gozdov. “Ora et Labora” je pomenilo tudi “Moli in Sekaj”.

KAJ SMO SE NAUČILI?

- **Osvajanje zemlje:** Evropa je bila pokrita z gozdovi. Da bi nahranili ljudi, jih je bilo treba posekati.
- **Svetloba proti temi:** Gozd je veljal za nevaren in divji kraj. Obdelano polje je bilo red in civilizacija.
- **Vloga menihov:** Samostani niso bili le kraji molitve, ampak napredna kmetijska podjetja, ki so izsuševala močvirja in krčila gozdove.

Mlin

Reka Pad. Poletje 1035. Če si zaprl oči, se je zdelo, kot da si v trebuhu pošasti, ki godrnja. *Vrooom. Vrooom. Vrooom.* Hrup je bil oglušujoč. Voda reke je potiskala lesene lopatice velikega zunanjega kolesa. Kolo je vrtelo hrastovo os. Os je vrtela zobato kolo. Zobato kolo je vrtelo mlinski kamen. Znotraj mlina je bil zrak bel. To ni bila megla. Bila je moka. Fin prah, ki je lezel v nos, v ušesa, v obleke. Mojster Peter, mlinar, je bil bel kot duh. “Več žita!” je zavpil svojemu pomočniku, da bi ga slišal nad truščem. Fant je v lijak stresel vrečo zlatih zrn. Dva kamna, težka kot skale, sta jih v trenutku zdrobila. Od spodaj je tekla bela in dišeča reka. Moka. Prej je bilo za takšno količino moke potrebnih sto sužnjev, ki so teden dni ročno vrteli žrmlje. Zdaj je bila dovolj voda. In voda se ni nikoli utrudila. Ni zahtevala plače. Ni zbolela. Mlin je delal dan in noč. Zunaj je bila vrsta. Vozovi, polni žita, so čakali na vrsto. Mlin ni bil le zgradba. Bil je utripajoče srce gospodarstva. Bil je prva tovarna v zgodovini. In mojster Peter je bil s svojim pomokanim obrazom najbogatejši mož v vasi (za gospodom, seveda, ki je vzel davek od vsake zmlete vreče).

LORE: VODNO KOLO

- > **Vrsta:** Proizvodna zgradba (Building)
- > **Proizvodnja:** 500 enot moke na dan.
- > **Cena:** Les, Kamen, Reka.
- > **Nadgradnja:** Lahko se uporablja tudi za kovanje železa (Kovaško kladivo), valjanje volne (Valjalnica) ali žaganje lesa (Žaga).
- > **Opomba:** Vodna energija je bila "nafta" srednjega veka. Čista, obnovljiva in močna.

KAJ SMO SE NAUČILI?

- **Prva industrijska revolucija:** Vodni mlin (in kasneje mlin na veter) je človeka osvobodil težkega fizičnega dela.
- **Obnovljiva energija:** Srednji vek je uporabljal čisto energijo veliko pred nami.
- **Mlinarjeva moč:** Kdor je nadzoroval mlin, je nadzoroval hrano. Zato so fevdalni gospodje želeli monopol nad mletjem.

Sejem

Provins, Šampanja (Francija). Maj 1050. Bilo je, kot bi se ves svet dogovoril za zmenek na enem trgu. Hrup je bil neverjeten. Slišati je bilo francoščino, nemščino, flamščino in predvsem tisoč italijanskih narečij (genovsko, beneško, florentinsko). Zrak je dišal po čudnih stvareh. Na eni strani masten in volnen vonj po flandrijskem blagu, naloženem kot pisane stene. Na drugi strani vonj, ki te je sili h kihanju in sanjarjenju: črni poper, cimet, nageljnovе žbice. Začimbe, ki so prihajale z drugega konca sveta. Guglielmo, trgovec iz Genove, je hodil med stojnicami in tipal blago. "Pregrobo," je rekel v polomljeni latinščini angleškemu trgovcu. "Hočem tisto škrlatno." Ni plačal z

zlatniki. Bilo bi prenevarno nositi jih s seboj čez pol Evrope. Izvlekel je kos pergamenta. “Plačal bom v Genovi, čez tri mesece, po dogovorjenem tečaju.” Angleški trgovec je preveril pečat, prikimal in mu stisnil roko. Posel sklenjen. Okoli njiju so patroljirali “sejemski stražarji” z isukanimi meči. Tukaj, v Šampanji, je bil trgovec svet. Kdor se je dotaknil trgovca, je odgovarjal neposredno grofu. Guglielmo se je nasmehnil. Pravkar je kupil sto bal volne, ne da bi izvlekel en sam novčič. Odpeljal jih bo v Genovo, dal jih bo pobarvati v škrlat in jih prodal Arabcem v zameno za svilo. Svet je postal velika tržnica. In on je bil v središču.

LORE: MENICA

- > **Vrsta:** Trgovski predmet (Trade Item)
- > **Vrednost:** Spremenljiva (od 10 do 10.000 florintov).
- > **Teža:** 0 (je le list papirja).
- > **Učinek:** Omogoča potovanje brez nošenja zlata (izogibanje razbojnikom).
- > **Opomba:** Je prednica čeka in kreditne kartice. Italijanski bankirji so jo izumili, ker so sovražili, da jih ropajo.

KAJ SMO SE NAUČILI?

- **Sejmi v Šampanji:** Točka srečanja med Severom (ki je prodajal volno in tkanine) in Jugom (ki je prodajal začimbe in luksuzne izdelke).
- **Jezik posla:** Trgovci so se morali razumeti. Uporabljali so nekakšno mešanico jezikov ali latinščino, predvsem pa številke.
- **Varnost:** Brez zaščite grofov Šampanje, ki so zagotavljali varne ceste, vse to ne bi bilo mogoče.

Bankir

Genova. December 1099. Soba je bila tiha, razen *ting-ting* zvoka kovancev. Giovanni di Bicci je sedel za masivno leseno mizo, prekrito z zelenim blagom. Pred njim so bili kupi zlatih kovancev. Firenški florinti, beneški dukati, arabski tariji. Zrak je dišal po črnilu in hladni kovini. Giovanni je pomočil gosje pero v črnilnik. Črno črnilo, narejeno iz hrastovih šišark, je imelo kisel vonj, skoraj po kisu. "Torej," je rekel, ne da bi dvignil oči z glavne knjige. "Angleški kralj želi posojilo." Kraljevi odposlanec je živčno prikimal. "Za križarsko vojno, gospod." Giovanni je na mizi hitro izračunal in premikal kovinske žetone. Posojati denar kraljem je bilo nevarno. Če so zmagali v vojni, so ti vrnili denar z obrestmi. Če so izgubili (ali če so se preprosto odločili, da ne bodo plačali), si bil uničen. "Tveganje je veliko," je zamrmral Giovanni. "Obrestna mera bo 20 %." Odposlanec je prebledel. "To je oderuško!" "Ne," je mirno odgovoril Giovanni. "To je zavarovanje proti brodolomu, razbojnikom in ... slabemu spominu kraljev." Podpisala sta. Giovanni odposlancu ni dal vreče zlata. Dal mu je pismo. Preprosto pismo, ki je bilo vredno 10.000 florintov. Ko je odposlanec odšel, je Giovanni zaprl knjigo. Če tisti kralj ne bi plačal, bi moral Giovanni razbiti svojo mizo na trgu. *Banca Rotta* (Razbita miza). A zaenkrat je bila miza trdna. In Genova je bila gospodarica Sredozemlja.

LORE: ZLATI FLORINT

- > **Vrsta:** Valuta (Currency)
- > **Teža:** 3,5 grama čistega zlata (24 karatov).
- > **Vrednost:** Najmočnejša valuta na svetu ("dolar" srednjega veka).
- > **Učinek:** +100 Ugled, +50 Kupna moč.
- > **Opomba:** Pred florintom v Evropi ni bilo zlatih kovancev, le srebrni. Vrnitev zlata pomeni, da gospodarstvo cveti.

KAJ SMO SE NAUČILI?

- **Banka:** Rodi se v Italiji (Genova, Firence, Benetke). Bankirji posojajo denar papežem in kraljem.
- **Tveganje:** Posojanje denarja je bilo za Cerkev greh (oderuško), a nujno za gospodarstvo. Bankirji so našli tisoč izgovorov.
- **Bankrot:** Ko je bankir propadel, so oblasti dobresedno razbile njegovo delovno mizo (banco). Od tod beseda "bankrot".

Mesto, ki Raste

Bologna. Junij 1100. "Višje! Morate iti višje!" Mojster Anselmo je kričal na zidarje, ki so lovili ravnotežje na lesenih odrih. Mesto je bilo gradbišče pod milim nebom. Kamorkoli si pogledal, si videl žerjave, ki so dvigovali rdeče opeke, vedra malte in hrastove tramove. Hrup je bil stalen: kladiva, ki so udarjala, žage, ki so cvilile, vozniški vozov, ki so preklinjali v prometu. Bologna je pokala po šivih. Staro rimsko obzidje je postalo pretesen steznik za gospo, ki se je preveč zredila. Hiše so se gnetle ena na drugo in si kradele svetlobo in zrak. Da bi pridobili prostor, so gradili arkade: sobe v prvem nadstropju so se podaljšale nad cesto, podpirali pa so jih leseni stebri. In potem so bili

tu stolpi. Vsaka bogata družina je hotela enega. Višji kot je bil stolp, pomembnejša je bila družina (in lažje je bilo metati kamenje na glavo sosedom, če so se prepirali). Zrak je dišal po živem apnu, opečnem prahu in ... no, po preveč ljudeh na majhnem prostoru. A bil je še en vonj, bolj prefinjen. Vonj svobode. Tlačani, ki je pobegnil od svojega gospodarja in se mu je uspelo skrivati v mestu leto in dan, je postal svoboden človek. "Mestni zrak osvobaja," se je govorilo. In sodeč po množici, ki je pritiskala na vrata, so vsi želeli dihati ta zrak. Čeprav je malo smrdel po kanalizaciji.

LORE: MESTNO OBZIDJE

- > **Vrsta:** Obramba (Defense)
- > **Stopnja:** 2 (Obroč tisočernih).
- > **Cena:** Ogromna (davki za vse).
- > **Učinek:** Ščiti pred zunanjimi sovražniki, ne pa pred notranjimi pretepi.
- > **Bonus:** Določa, kdo je "Meščan" (znotraj) in kdo je "Kmet" (zunaj).

KAJ SMO SE NAUČILI?

- **Urbanizacija:** Ljudje se selijo s podeželja v mesta, da bi našli delo in svobodo.
- **Arkade:** Genialen izum za povečanje bivalnega prostora brez prevelikega oženja ulic (in za hojo v senci).
- **Stolpi:** Nebotičniki srednjega veka. Služili so za obrambo, predvsem pa za postavljanje. Bologna jih je imela več kot 100!

Zaključek

Ste slišali ta hrup? To ni bil konec sveta. Bil je zvok sveta, ki raste. Leto tisoč ni bilo apokalipsa, ki so se je vsi bali. Bilo je nov začetek. Videli smo kmete, kako so ukrotili zemljo z železnimi plugi. Videli smo menihe, kako so temne gozdove spremenili v zlata polja. Videli smo mlinarje, kako so izkoristili moč vode, da so opravili delo stotih mož. Videli smo trgovce, kako so potovali čez pol Evrope s kosom papirja v žepu, ki je bil vreden premoženje. In videli smo mesta, kako so se ponovno rodila, zaščitena z novim obzidjem in okrašena s stolpi, ki izzivajo nebo. Evropa se je prebudila iz dolgega spanca. Več je hrane, več je ljudi, več je denarja. A pozor. Ko je veliko denarja in veliko ljudi na majhnem prostoru, se stvari zapletejo. Stara fevdalna pravila (gospod ukazuje, kmet uboga) v mestu ne delujejo več dobro. Trgovci, obrtniki in bankirji se začnejo spraševati: “Zakaj moramo ubogati nemškega cesarja, ki živi tisoč kilometrov stran?” V naslednjem poglavju bomo videli, kaj se zgodi, ko se mesta odločijo, da bodo poskrbela sama zase. Pripravite se, kajti David bo izzval Goljata.

DOSEŽENA KONTROLNA TOČKA: LETO TISOČ

Premagal si strah pred koncem sveta!

- Prebivalstvo: Podvojeno (+100%)
- Tehnologija: Odklenjena Težki plug, Vodni mlin.

- Gospodarstvo: Uveden Zlati florint.
- Nov družbeni razred: Meščanstvo (Trgovci in Bankirji).

 SAVING GAME DATA...
